

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΟΥΝΑ ΒΑΛΕΝΤΙΝΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 2865/1
Ημερ. Εισ.: 22-05-2005
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΟΕ
2005
ΣΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΟΥΝΑ ΒΑΛΕΝΤΙΝΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.2
2.ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ	σελ.4
3.ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ	σελ.11
4.ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ	σελ. 14
5.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ	σελ.17
5.1.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	σελ.17
5.2.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ	σελ.19
5.3.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΙΑΝΟΜΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ...	σελ.21
5.4.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	σελ.22
5.5.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	σελ.23
6.ΒΕΛΤΙΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΟΤΑ)	σελ.23
7.ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	σελ.25
8.ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ.....	σελ.27
9.ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	σελ.29
9.1.ΕΛΛΕΙΜΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ	σελ.29
9.2.ΑΕΠ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ.....	σελ.30
9.3.ΑΝΕΡΓΙΑ-ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ.....	σελ.30
9.4.ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	σελ.31
9.5.ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ-ΕΞΑΓΩΓΕΣ	σελ.32
9.6.ΜΙΣΘΟΙ-ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.	σελ.33
10.ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	σελ.34
10.1.ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	σελ.34
10.2.ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ ...	σελ.35
10.3. ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΤΣΙΓΑΡΩΝ...σελ.37	
10.4.ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	σελ.39
11.ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	σελ.41
12.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	σελ.45

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία αυτή ως πρωταρχικό σκοπό έχει να μελετήσει τον φορολογικό ανταγωνισμό και τις επιδράσεις που αυτός έχει πάνω στις διάφορες οικονομικές οντότητες. Η έρευνα και η διεξαγωγή τόσο θετικών, όσο και αρνητικών αποτελεσμάτων, πραγματοποιείται μέσω της μελέτης σημαντικών οικονομικών μεγεθών. Στην συνέχεια, αναλύουμε την επικείμενη και προφανή λύση της φορολογικής εναρμόνισης στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έτσι ώστε τα κράτη-μέλη να οδηγηθούν στην οικονομική ανάπτυξη. Κατ' επέκταση δεν θα παραλείπαμε την ιδιαίτερη θέση της Ελλάδας απέναντι στο Ευρωπαϊκό σκηνικό καθώς και τις προσπάθειες που η κυβέρνησή της υλοποίησε.

ABSTRACT

This paper examines the issue of tax competition and its implications on various economic units. The research and the outcomes, either positive or negative are they, are being done through significant economic variables. In the course of the paper is being analysed a solution on this matter, it is about what is known as harmonization on tax systems in the European Union, in order to achieve the optimal level of development each country. In the end we could not leave our country out of the scene and for this reason there is a part in the paper dedicated to the specific position of Greece in the EU, as well as the efforts that have been done by its government.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ!!!

Για τι ακριβώς πρόκειται;
Τι σημαίνει φορολογικός ανταγωνισμός;
Πως επηρεάζει την οικονομία;
Και τελικά πως κατευθύνει τις καταναλωτικές και επενδυτικές
μονάδες σε παγκόσμια κλίμακα;
Είναι βλαβερός και επιζήμιος ή ωφέλιμος;

Τα παραπάνω είναι λίγα ενδεικτικά ερωτήματα από αυτά που διάφοροι οικονομολόγοι κατά καιρούς επιδιώκουν να απαντήσουν. Τα ευρήματά τους είναι αρκετά ικανοποιητικά και οι θεωρίες τους αξιόλογες ώστε να μπορεί κανείς να βασιστεί σε αυτές με σκοπό την διεξαγωγή κάποιας έρευνας.

Παρακάτω λοιπόν, ακολουθεί μία εκτενής αναφορά στις υπάρχουσες έρευνες τις σχετικές με τον ανταγωνισμό που υφίστανται οι διάφορες οικονομίες στον τομέα της φορολογίας όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Στην συνέχεια δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε ένα σημαντικό κομμάτι από το άρθρο των καθηγητών Ν.Κυριαζή και Γ.Χάλκου¹, οι οποίοι εξετάζουν με την θεωρία των παιγνίων τις επιλογές δύο χωρών υπό φορολογικό ανταγωνισμό.

Έπειτα εξετάζουμε την επιλογή των καταναλωτών ή επενδυτών υπό καθεστώς φορολογικού ανταγωνισμού με την βοήθεια διαγραμμάτων για να αναλύσουμε στην συνέχεια τις επιδράσεις του φορολογικού ανταγωνισμού στην καθημερινή ζωή μας, χρησιμοποιώντας ως μέτρα σύγκρισης διάφορα σημαντικά οικονομικά μεγέθη.

Κατόπιν, δεν θα μπορούσαμε να αγνοήσουμε την κατά προσέγγιση απάντηση στην ενδιαφέρουσα ερώτηση, κατά πόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία βέλτιστη φορολογική περιοχή. Ακολουθεί μία ανάλυση τόσο της έννοιας της φορολογικής εναρμόνισης, όσο και της σημασίας της, καθώς και της εφαρμογής της στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προχωρώντας παρουσιάζουμε με συγκεκριμένα οικονομικά μεγέθη την κατάσταση που επικρατεί στο εσωτερικό της χώρας μας, στην Ελλάδα για να κάνουμε έπειτα μία διερεύνηση στην εναρμόνιση των

¹ Halkos George E. and Kyriazis Nickolas C. "Is tax competition harmful? A theoretic approach in the EU framework".

φορολογικών συστημάτων συγκεκριμένα στην Ελλάδα και στις προσπάθειες που έχουν γίνει για την επίτευξη αυτού του εγχειρήματος.

Και κλείνοντας, πριν παραθέσουμε τα τελικά μας συμπεράσματα για την ολότητα του θέματος, αναφέρουμε κάποιες προτεινόμενες πολιτικές που αν ακολουθούσε η ελληνική κυβέρνηση ίσως να είχε περισσότερες θετικές εξελίξεις όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτό το σημείο όμως πρέπει να δούμε αρχικά γιατί αποδίδεται τόση μεγάλη σημασία στην φορολογία.

Σταθμός υπήρξε η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) που υπογράφηκε στο Μάαστριχ στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή πρόβλεπε την δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς χωρίς εσωτερικά σύνορα με κοινή εξωτερική πολιτική και την οικονομική και νομισματική ένωση, η οποία και υλοποιήθηκε τον Ιανουάριο του 1999 με την κυκλοφορία του ευρώ. Με την είσοδο και κυκλοφορία του ευρώ καθώς και με τους υπόλοιπους όρους της συνθήκης του Μάαστριχ πολλά πράγματα έμελλε να αλλάξουν.

Κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης χάνει το δικαίωμα της άσκησης της νομισματικής πολιτικής η οποία και περνάει στα χέρια της ευρωπαϊκής κεντρικής τράπεζας (ΕΚΤ). Η τελευταία αναλαμβάνει το αποκλειστικό δικαίωμα κοπής του νομίσματος ευρώ. Καθώς επίσης, περιορίζεται η άσκηση της ελεύθερης δημοσιονομικής πολιτικής εφόσον τίθενται κάποιοι περιορισμοί στο μέγεθος του ΑΕΠ, του δημοσίου χρέους, των επιτοκίων, της συναλλαγματικής ισοτιμίας και του πληθωρισμού².

Γνωρίζοντας ότι η δημοσιονομική πολιτική μπορεί να πραγματοποιηθεί με δύο τρόπους είτε με την φορολογική πολιτική είτε με την εισοδηματική, αμέσως συνειδητοποιούμε το μέγεθος του προβλήματος. Δηλαδή κάθε κυβέρνηση έχει στην διάθεση της δύο εξίσου σημαντικά εργαλεία για την χάραξη της οικονομικής πολιτικής την μεταβολή των φόρων ή των δαπανών. Η φορολογική πολιτική όμως δεν είναι τόσο εύκολο να

² 1.Το έλλειμμα του προϋπολογισμού δεν πρέπει να ξεπερνάει το 3% του ΑΕΠ, 2.Το δημόσιο χρέος δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ, 3.Ο πληθωρισμός δεν πρέπει να αποκλίνει από το μέσο όρο των τριών καλύτερων με μεγαλύτερη δυνατή απόκλιση ενάμισι μονάδα, 4.Για τα επιτόκια ισχύει το ίδιο, δεν πρέπει να αποκλίνουν από το μέσο όρο, από αριθμητικής πλευράς τα όρια κυμαίνονται στα -/+2,25 και 5.Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες πρέπει να διατηρούνται σταθερές.

μεταβληθεί λόγω μίας έννοιας που ονομάζουμε φορολογικό ανταγωνισμό.

Και εδώ είναι που αρχίζουμε να κατανοούμε το βαθμό δυσκολίας του θέματος. Ο ανταγωνισμός αυτός, που υφίσταται ανάμεσα στα κράτη μέσω της φορολογίας, παίζει σημαντικότατο ρόλο κατά την επιλογή και απόφαση της άριστης περιοχής δράσης για κάθε οικονομική μονάδα. Δεδομένου ότι, φυσικά και νομικά πρόσωπα στην προσπάθειά τους να μεγιστοποιήσουν το κέρδος τους επιλέγουν τη χώρα με τους χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι φόροι στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) καθώς και οι φόροι εργασίας και κατανάλωσης είναι υψηλότεροι από χώρες που δεν ανήκουν σε αυτήν. Η κατάσταση αυτή μπορεί να οδηγήσει στην απομάκρυνση των εγχώριων κεφαλαίων προς το εξωτερικό αλλά και στην απόθεση ξένων επενδύσεων. Από την άλλη, μερικοί, κατά κάποιο τρόπο δικαιολογημένα, μπορεί να οδηγηθούν σε έντιμους αλλά και ανέντιμους τρόπους μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους ως φορολογουμένων. Φαινόμενα όπως η φοροδιαφυγή ή η φοροαπαλλαγή αναδύονται καθημερινά με αποτέλεσμα να αυξάνεται η παραοικονομία, να συγχωνεύονται επιχειρήσεις οδηγώντας σε μονοπωλιακές καταστάσεις, να ανεβαίνουν οι τιμές, να διογκώνεται ο πληθωρισμός και πολλές άλλες δυσχερείς καταστάσεις.

Αναγνωρίζοντας τις παραπάνω αρνητικές συνέπειες, όλο και περισσότερες χώρες ωθούνται από τα οικονομικά τους επιτελεία προς τη μείωση των φορολογικών συντελεστών. Έτσι βλέπουμε από τα τέλη της δεκαετίας του '90 να αυξάνεται όλο και πιο πολύ ο φορολογικός ανταγωνισμός. Αυτό επέβαλε μία μείωση στους φόρους εισοδήματος εργασίας και μία ακόμη μεγαλύτερη στη φορολογία κεφαλαίου, έτσι ώστε να προσελκυσθεί ξένο κεφάλαιο και να κρατηθεί το εγχώριο, λόγω της ευκολότερης κίνησης του κεφαλαίου.

Από την άλλη πλευρά όμως έχουμε και την ευρεία τεχνολογική ανάπτυξη που έρχεται να αλλάξει τα δεδομένα καθώς εξαιτίας της και μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου, το οποίο έχει ιδιαίτερα εξελιχθεί στις μέρες μας, αναπτύσσεται περαιτέρω ο φορολογικός ανταγωνισμός. Η τεχνολογία μειώνει τις γεωγραφικές αποστάσεις, εξαλείφει την έννοια του χώρου και η αγορά ως φυσικό μέρος δεν υφίσταται. Κατά αυτόν τον τρόπο, αυξάνεται η κινητικότητα και αγαθών που πριν δεν είχαν αυτή τη δυνατότητα αλλά και του κεφαλαίου ακόμη περισσότερο.

Ο συνεχώς αυξανόμενος φορολογικός ανταγωνισμός και οι τεχνολογίες της πληροφορίας δίνουν μία πολύτιμη ευκαιρία στις επενδυτικές μονάδες για την επιλογή του καλύτερου τόπου δράσης. Δηλαδή μία εταιρία μπορεί να παράγει σε μία χώρα με εξαιρετικά χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και να μη διανέμει καθόλου εκεί το

προϊόν της αλλά να το πουλάει στο εξωτερικό σε κάποιο μέρος με τους χαμηλότερους φόρους επί των κερδών.

Εξίσου σημαντικό επακόλουθο του έντονου φορολογικού ανταγωνισμού είναι και το γεγονός ότι μειώνεται δραματικά η παροχή δημοσίων αγαθών. Οι ασκούντες την οικονομική πολιτική στην προσπάθειά τους να μειώσουν τους φορολογικούς συντελεστές και με πρωταρχικό στόχο την οικονομική τους ανάπτυξη επιτυγχάνουν τελικώς την μείωση των εσόδων τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αναγκαστική μείωση των δημοσίων δαπανών, η οποία με τη σειρά της φέρει δυσάρεστες συνέπειες, η σημαντικότερη των οποίων είναι ότι πλήττονται τα συμφέροντα των φτωχότερων εισοδηματικών στρωμάτων.

Βέβαια όπως θα δούμε και παρακάτω η μείωση των δημοσίων δαπανών δεν είναι αποκλειστική συνέπεια του φορολογικού ανταγωνισμού. Μάλιστα ενδέχεται σε κάποιες περιπτώσεις να φέρει και τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα. Δηλαδή ο ανταγωνισμός στην φορολογία μπορεί να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και τελικά να αυξηθούν τα έσοδα της χώρας άρα και οι δαπάνες της.

Για τους παραπάνω λόγους, έχουν πραγματοποιηθεί πολλές προσπάθειες εναρμόνισης των φορολογικών συντελεστών έτσι ώστε να αποφευχθούν οι αρνητικές επιδράσεις του φορολογικού ανταγωνισμού. Τέτοιου είδους όμως προσπάθειες φαίνεται ότι δεν τελεσφορούν εσαεί καθώς όπως είναι λογικό και επόμενο, πάντοτε υπάρχουν συγκρουόμενα συμφέροντα.

2.ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

Ακολουθεί μία παρουσίαση των συγγραμμάτων και των σχετικών ερευνών, αρχαιότερων και πιο πρόσφατων, που ως κύριο μέλημα τους έχουν την διερεύνηση του θέματος που μας απασχολεί τηρώντας σειρά χρονολογικής προτεραιότητας.

Ο φορολογικός ανταγωνισμός υφίσταται σαν μία έννοια κατά την οποία οι κυβερνητικές επιλογές αποσκοπούν στην άριστη φορολογική επιλογή λαμβανομένων υπόψη των επιλεγμένων φορολογικών συντελεστών άλλων χωρών. Έτσι προέρχεται και η ισορροπία του Nash στην οποία το μοντέλο οι φόροι είναι η στρατηγική μεταβλητή και με το οποίο έχουν πολλοί ασχοληθεί όπως ο Beck³ (1983), ο Wilson⁴ (1986), οι Zodrow και Miezowski⁵ (1986).

³ Beck J.H., "Tax competition, uniform assessment and the benefit principle", Journal of Urban Economics.

Σύμφωνα με τον Wildasin⁶ όμως, και όπως όλοι μας θα συμφωνούσαμε άλλωστε, η δημοσιονομική πολιτική δεν αποτελείται μόνο από την φορολογική πολιτική αλλά και από την πολιτική δαπανών και μάλιστα αυτές οι δύο αλληλοσχετίζονται. Οπότε θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να μειώσει μία χώρα τους φόρους της χωρίς να μειώσει επίσης και τις παρεχόμενες δαπάνες της και αντίστροφα δεν θα μπορούσε να αυξήσει τις δαπάνες της χωρίς να αυξήσει τη φορολογία της. Εδώ όμως ο φορολογικός ανταγωνισμός δεν επιτρέπει ανεξέλεγκτες μεταβολές στην φορολογία γιατί κάτι τέτοιο θα είχε ως αποτέλεσμα την φυγή προς το εξωτερικό του εγχώριου κεφαλαίου.

Ο Wildasin κατασκευάζοντας δύο μοντέλα όπου το ένα έχει ως μεταβλητή το επίπεδο των φόρων και το άλλο το επίπεδο των δαπανών και συγκρίνοντας την ισορροπία του Nash αποδεικνύει ότι σε γενικές γραμμές οι δύο ισορροπίες δεν συμπίπτουν. Αλλά καθώς το εύρος των χωρών μεγαλώνει παρατηρεί ότι η διαφορά των δύο μοντέλων γίνεται μηδαμινή αφού ο αντίκτυπος της μεταβολής μίας κυβερνητικής απόφασης όσον αφορά τους φόρους ή τις δαπάνες γίνεται σχεδόν αμελητέα για τις άλλες κυβερνήσεις.

Το 1989 ο Giovannini⁷ ασχολείται επί του θέματος τονίζοντας την σημασία της φιλελευθεροποίησης της αγοράς κεφαλαίου στην φορολογία. Αυτός πιστεύει ότι η φιλελευθεροποίηση θα αναγκάσει τους ασκούντες την οικονομική πολιτική να μειώσουν την φορολογία κεφαλαίου διαφορετικά τα κεφάλαια θα μετακινηθούν στο εξωτερικό.

Δύο ακόμη σημαντικές συνέπειες θα επιφέρει μία επικείμενη μείωση της φορολογίας. Πρώτον, θα επηρεαστεί αρνητικά η παροχή δημοσίων αγαθών και δεύτερον, το ζήτημα της αναδιανομής θα τεθεί υπό αμφισβήτηση. Αυτό θα συμβεί γιατί μεμονωμένα άτομα αλλά και επιχειρήσεις καθώς δεν θα αντιμετωπίζουν διασυννοριακές δυσχέρειες θα τείνουν να κινηθούν στις αγορές με τα μεγαλύτερα δυνατά κέρδη. Κατά αυτόν τον τρόπο, μεγάλες πανευρωπαϊκές ή ακόμη και αμερικάνικες επιχειρήσεις θα προσπαθήσουν να επωφεληθούν πραγματοποιώντας αρμπιτράζ στην φορολογία και θα είναι και αυτές που θα επικρατήσουν και θα πληθύνουν λόγω της φύσης τους, των οικονομιών κλίμακας και του μικρού κόστους που διαθέτουν. Έτσι όμως θα υπάρξει μία ανομοιομορφία στην παγκόσμια αγορά, ωθώντας τις χώρες ουσιαστικά, στο να ζητάει η φτώχη τη βοήθεια της πλούσιας μέσω της μείωσης των φόρων της, ώστε η πρώτη να «κλέβει» τους επενδυτές της δεύτερης.

⁴ Wilson J., "A theory of inter-regional tax competition", *Journal of Urban Economics*.

⁵ Zodrow G.R. and Mieszkowski P.M., "Pigou, property taxation and the under-provision of local public goods", *Journal of Urban Economics*.

⁶ Wildasin D.E., "Nash equilibria in models of fiscal competition", *Journal of Public Economics*.

⁷ Giovannini A., "National tax systems versus the European capital market", *Economic Policy*.

Ο Giouvannini στην συνέχεια υποστηρίζει ότι η εναρμόνιση των φορολογικών συντελεστών στην οποία θα οδηγούσε μία συμφωνία ανάμεσα στις χώρες, δεν μπορεί να επιτευχθεί καθώς υπάρχουν αρκετά προβλήματα και συγκρουόμενα συμφέροντα. Τέτοια προβλήματα είναι η ατελής πληροφόρηση ανάμεσα στους ενδιαφερόμενους καθώς και οι ατέλειες της ίδιας της αγοράς.

Εξαιτίας αυτού λοιπόν, ο Giouvannini προτείνει την εισαγωγή και υλοποίηση ενός φορολογικού συστήματος παγκόσμιας εμβέλειας στο οποίο κάθε χώρα φορολογεί το εισόδημα από κεφάλαια με τον ίδιο φορολογικό συντελεστή. Ως αποτέλεσμα, η ευημερία που θυσιάζεται από την αύξηση των φόρων είναι χαμηλότερη όταν οι εγχώριες και ξένες επενδύσεις φορολογούνται το ίδιο. Διότι ένας επενδυτής θα κατέθετε τις αποταμιεύσεις του, λόγω της υψηλής κινητικότητας του κεφαλαίου, στη χώρα με τις μεγαλύτερες αποδόσεις. Με το προτεινόμενο σύστημα όμως κάθε χώρα δε θα φοβάται να χάσει μέρος των επενδυτών της καθώς η διαφορά από χώρα σε χώρα θα είναι αμελητέα εφόσον προηγηθεί συμφωνία ανάμεσά τους.

Στην συνέχεια θα παρουσιάσουμε τον Ghosh⁸ ο οποίος το 1991 στο άρθρο του ανέλυσε και υποστήριξε τα εξής. Όταν οι κυβερνήσεις κάνουν διακριτική φορολογική πολιτική τότε μία αύξηση στους φόρους με στόχο την παροχή δημοσίων αγαθών έχει ως αποτέλεσμα την αναδιανομή του κεφαλαίου διεθνώς. Επομένως και την μείωση των φορολογικών βάσεων αλλά και την συμπύκνωση των μισθών. Οι κυβερνήσεις τότε οδηγούνται σε έναν ανταγωνισμό των φορολογικών βάσεων τους.

Μία φορολογική εναρμόνιση θα εξασφάλιζε ότι μία πιθανή άνοδος ή κάθοδος των φόρων γενικά δεν θα είχε ως συνέπεια την μετακίνηση κεφαλαιακών πόρων. Αν όμως και όταν η φορολογική πολιτική δεν είναι εναρμονισμένη τότε θα παρουσιαστεί μία ανισοκατανομή των δημοσίων αγαθών. Το μοντέλο του Ghosh υιοθετεί μία γενική ισορροπία δύο περιόδων με το κεφάλαιο και την εργασία ως τους κύριους παράγοντες της παραγωγής. Σε αυτό και ενώ οι εργάτες και οι κεφαλαιούχοι δεν συμφωνούν στα ενδιαφέροντά τους, δείχνει ότι η ισορροπία που θα προκύψει από μία μη συνεργατική πολιτική μπορεί να φέρει είτε πολύ υψηλά είτε πολύ χαμηλά φορολογικά επίπεδα και για τις δύο οικονομίες.

Το μοντέλο έχει εφαρμογή σε δύο χώρες αλλά προσαρμόζεται και σε περιπτώσεις περισσότερων χωρών. Στην υπόθεση των δύο χωρών η κάθε χώρα είναι αρκετά μεγάλη και ισχυρή ώστε να επηρεάσει την παγκόσμια αγορά κεφαλαίου. Έτσι όταν η μία χώρα ανεβάσει τους φορολογικούς της συντελεστές, τότε η εκροή κεφαλαίου θα περιοριστεί. Το αντίθετο

⁸ Ghosh A.R., "Strategic aspects of public finance in a world with high capital mobility", Journal of International Economics.

ακριβώς συμβαίνει όταν οι χώρες είναι πολλές και μικρές. Δηλαδή με μία αύξηση των φόρων η εκροή κεφαλαίου θα είναι πολύ μεγάλη.

Από τη στιγμή που μεγαλύτερη εκροή κεφαλαίου υπάρχει όταν οι χώρες είναι πολλές και μικρές αυτό δείχνει την ανάγκη των μικρών αυτών χωρών για μία παγκόσμια συνεργασία στη φορολογική πολιτική. Από την άλλη αυτή η συνεργασία αποδεικνύεται επιτακτική λόγω χωρών που αφομοιώνουν τον ρόλο του ολιγοπωλητή προωθώντας τα συμφέροντά τους και φτάνοντας την οικονομία σε μία ισορροπία που τελικά είναι αποτελεσματική κατά Pareto.

Το μοντέλο δείχνει ότι υπάρχουν δύο συγκρουόμενα αποτελέσματα ανάμεσα στην επιλογή της συνεργασίας ή μη των χωρών κατά την άσκηση της φορολογικής πολιτικής. Όταν οι κυβερνήσεις ενδιαφέρονται για τους μισθούς των εργαζομένων, τότε υπό συνθήκες ανεξάρτητης φορολογικής πολιτικής επιλέγουν έναν χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή. Όταν όμως επιθυμούν να μετακυλήσουν το φορολογικό βάρος σε ξένους κεφαλαιούχους τότε προτιμούν την επιβολή υψηλών φορολογικών συντελεστών.

Το αποτέλεσμα είναι η απώλεια ευημερίας υπό το καθεστώς της φορολογικής ανεξαρτησίας. Και αυτό προκύπτει από την ανικανότητα των χωρών για παγκόσμια συνεργασία και από την άγνοια για τις ενδεχόμενες σοβαρές συνέπειες. Και μάλιστα όσο πιο μικρή είναι μία χώρα τόσο πιο μεγάλη τείνει να είναι η εκροή κεφαλαίου που αυτή θα αντιμετωπίσει.

Στην συνέχεια θα ασχοληθούμε με το δημοσίευμα των Persson και Tabellini⁹ (1992). Αυτοί δημιούργησαν ένα μοντέλο στο οποίο συμμετείχαν δύο χώρες και δύο κατηγορίες ανθρώπινου δυναμικού, η μία πλευρά ήταν οι χαρακτες της οικονομικής πολιτικής και η άλλη οι ψηφοφόροι. Η νομισματική πολιτική και οι φόροι αναδιένειμαν το εισόδημα ανάμεσα στους ψηφοφόρους σαν ισότιμες εφάπαξ πληρωμές. Καθώς επίσης υπήρχε μία παράμετρος η οποία μετρούσε την κινητικότητα ή το συναλλακτικό κόστος της κεφαλαιακής επένδυσης σε άλλες χώρες εκτός της χώρας αναφοράς. Όπως θα ήταν λογικό και επόμενο μία εγχώρια αύξηση των φορολογικών συντελεστών θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εκροών κεφαλαίου και την μείωση των εισροών αυτού.

Με την δημιουργία της εσωτερικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης συσπειρώθηκε το κόστος συναλλαγής για επενδύσεις στο εξωτερικό και αυξήθηκε η ελαστικότητα της κινητικότητας του κεφαλαίου. Εδώ οι Persson και Tabellini εξάγουν δύο σημαντικά αποτελέσματα, ένα οικονομικό και ένα πολιτικό. Το πρώτο είναι ότι στη χώρα με αυξημένη φορολογία το χαμηλότερο κόστος κινητικότητας θα οδηγήσει στην

⁹ Persson T. and Tabellini G., "The politics of 1992: Fiscal Policy and Eyropean Integration", Review of Economic Studies.

συμπίεση των φόρων της, αλλά στην άλλη χώρα με την χαμηλότερη φορολογία μπορεί είτε να οδηγήσει στην συμπίεση των φόρων είτε στην μεγέθυνσή τους. Και ακόμη σημαντικότερο είναι το γεγονός ότι αν οι φόροι μειωθούν και στις δύο χώρες τότε σίγουρα θα μειωθούν περισσότερο στην χώρα με την υψηλότερη φορολογία, οδηγώντας έτσι σε κάποια οικονομική σύγκλιση καθώς το κεφάλαιο είναι πιο ευκίνητο μέσα στα ευρωπαϊκά πλαίσια.

Το πολιτικό αποτέλεσμα λαμβάνει χώρα κατά την μεταβολή της φορολογικής πολιτικής. Η πολιτική ισορροπία διαταράσσεται και τα συγκρουόμενα συμφέροντα προκαλούν ανακατατάξεις. Το χαμηλότερο συναλλακτικό κόστος επηρεάζει τους ψηφοφόρους ώστε αυτοί να εκλέξουν έναν πολιτικό που θα ευνοεί σαφώς τα συμφέροντά τους. Μάλιστα δείχνουν οι Persson και Tabellini ότι ένας τέτοιος πολιτικός ίσως να ανήκει περισσότερο στην αριστερά παράταξη.

Το πολιτικό αποτέλεσμα στρεβλώνει εν μέρει το οικονομικό αποτέλεσμα της μείωσης των φόρων κεφαλαίου εφόσον ένας τέτοιος πολιτικός θεσπίσει υψηλότερους φόρους αναμένοντας φυσικά κάποια οφέλη από την αναδιανομή. Αλλά το πολιτικό αποτέλεσμα έπεται του οικονομικού. Έτσι, η υψηλή κινητικότητα κεφαλαίου οδηγεί σε χαμηλότερα επίπεδα φορολογίας κεφαλαίου, αλλά όχι τόσο πολύ όσο αν αγνοούνταν οι πολιτικές επιπλοκές. Είναι πιθανό αλλά όχι βέβαιο αυτό να οδηγήσει και σε μία πολιτική σύγκλιση.

Ακολουθούν οι Bacchetta και Caminal¹⁰ (1992). Αυτοί ανέπτυξαν ένα μοντέλο το οποίο αποτελείται από δύο χώρες οι οποίες συναλλάσσονται μεταξύ τους. Αποτελούν θα λέγαμε μία ανοικτή οικονομία. Σε αυτό το μοντέλο οι κυβερνήσεις έχουν ισχυρό ρόλο, ασκούν δηλαδή έντονο κρατικό παρεμβατισμό. Συγκεντρώνουν έσοδα θέτοντας το ύψος του πληθωρισμού και τα διαθέσιμά τους σε άριστα για τους σκοπούς τους επίπεδα, αλλά και ανεξάρτητα από τις κινήσεις της άλλης χώρας. Και βέβαια τα δύο αυτά μεγέθη συνδέονται άμεσα μεταξύ τους, εφόσον ένας πληθωριστικός φόρος στις αποταμιεύσεις απαιτεί περισσότερα χρηματικά διαθέσιμα στην παρακαταθήκη της κεντρικής τράπεζας.

Το μοντέλο των Bacchetta και Caminal δείχνει ότι οι ελεύθερες οικονομικές σχέσεις έχουν ως αποτέλεσμα την υποχρεωτική τήρηση λιγότερων χρηματικών διαθεσίμων, υψηλότερων επιπέδων πληθωρισμού και μεγαλύτερου δημόσιου χρέους. Αυτό θα μπορούσε να μεταφραστεί ως μία πιθανή απώλεια εσόδων κάποιων χωρών με υψηλό πληθωρισμό, όπως η Ιταλία, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ελλάδα από την στιγμή που μπήκαν στην ευρωπαϊκή νομισματική ένωση και έχασαν το δικαίωμα της άσκησης της ελεύθερης νομισματικής πολιτικής.

¹⁰ Bacchetta Ph. and Caminal R., "Optimal seignorage and financial liberalization", Journal of International Money and Finance.

Τρία χρόνια αργότερα ο Bacchetta δούλεψε με την Espinosa¹¹ πάνω σε ένα μοντέλο πάλι δύο χωρών οι οποίες υφίστανται φορολογικό ανταγωνισμό και στο οποίο η πληροφόρηση παίζει σημαντικό ρόλο. Οι κυβερνήσεις ως πρωταρχικό σκοπό θέτουν την πληροφόρηση πάνω στην ξένη επένδυση και μετά επιλέγουν το επίπεδο του φόρου που θα επιβάλλουν. Οι συγγραφείς εξέτασαν τα κίνητρα των κυβερνήσεων να μοιραστούν με άλλες κυβερνήσεις πληροφορίες σχετικά με τις ξένες επενδύσεις. Το συμπέρασμα ήταν ότι τα κίνητρα της διάδοσης πληροφοριών εξαρτώνται από την καθιερωμένη οργάνωση του διεθνούς φορολογικού συστήματος. Δηλαδή η πληροφόρηση επηρεάζει την ξένη επένδυση και συνεπώς οι κυβερνήσεις υποχρεώνονται να μεταβάλλουν μετέπειτα το επίπεδο των φόρων. Όλα αυτά υπό την περιοριστική υπόθεση ότι η συλλογή και διάδοση πληροφοριών δεν κοστίζει.

Τα αποτελέσματα της έρευνας τους είναι τα εξής.

Πρώτον, η ποσότητα των πληροφοριών που διαδίδεται από την ξένη κυβέρνηση επηρεάζει το αποτέλεσμα των φόρων και επίσης επηρεάζει αρνητικά μάλιστα, την ξένη επένδυση.

Δεύτερον, δεν υπάρχει κέρδος για την μία κυβέρνηση όταν δίνει πληροφορίες στην άλλη ανεξαρτήτως του φορολογικού συστήματος.

Τρίτον, όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο της αλληλοπληροφόρησης τόσο υψηλότερα είναι τα κέρδη των κυβερνήσεων και τόσο χαμηλότερα είναι η ιδιωτική κατανάλωση και η ξένη επένδυση.

Τέταρτον, όταν οι κυβερνήσεις μοιράζονται τις πληροφορίες που έχουν στην διάθεση τους αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η ωφέλεια φτάνει στο άριστο επίπεδο της.

Πέμπτον, καθώς το φορολογικό σύστημα που υιοθετείται κάθε φορά επηρεάζει το μοντέλο των Bacchetta και Espinosa, έτσι όταν υπάρχει ένας προκαθορισμένος φόρος παρακράτησης στην ξένη επένδυση, οι κυβερνήσεις έχουν λιγότερα κίνητρα να παρέχουν την πληροφόρηση από την περίπτωση του αρχικού φορολογικού καθεστώτος.

Έκτον, ακόμη και αν οι κυβερνήσεις συνεργαστούν ώστε να αποφασίσουν το άριστο επίπεδο διάδοσης των πληροφοριών, θα αποφασίσουν να παράσχουν λιγότερη πληροφόρηση γιατί διαφορετικά θα προκληθούν στρεβλώσεις στους καταναλωτές και στις κυβερνητικές αποφάσεις. Μάλιστα πολλές φορές η απόκρυψη πληροφοριών μπορεί να μειώσει τέτοιες στρεβλώσεις.

Τέλος, μία περιοριστική υπόθεση του υποδείγματος είναι ότι η ανάλυση έγινε για δύο συμμετρικές χώρες. Τι γίνεται όμως όταν αυτό δεν ισχύει; Σε αυτήν την περίπτωση η ισχυρότερη και μεγαλύτερη χώρα θα έχει μεγαλύτερο κίνητρο να μοιραστεί την πληροφόρηση καθώς θα είχε

¹¹ Bacchetta Ph. and Espinoza M.Paz., "Information sharing and tax competition among governments", *Journal of International Economics*.

πλεονέκτημα. Και αυτό επειδή οι κάτοικοί της είναι περισσότεροι και άρα και τα έσοδα της, συγκρινόμενα με την μικρή ξένη επένδυση της άλλης χώρας, θα είναι περισσότερα.

Στην συνέχεια και τελευταίος που θα αναφέρουμε είναι ο Radaelli¹²(1999). Αυτός ερευνά την δυναμική της πολιτικής άμεσης φορολόγησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην πολιτική δύναμη των διαφόρων αφηγημάτων που ως περιεχόμενο έχουν την πολιτική. Ως αντιπροσωπευτικό ορίζει ένα στο οποίο η γνώση για την πολιτική θεωρείται δεδομένη. Οι αφηγήσεις προσομοιάζουν με συνηθισμένες ιστορίες όπου η πλοκή μάλλον υπονοείται πίσω από την διαδοχικότητα των γεγονότων παρά από την αλήθεια ή την ανακρίβεια των στοιχείων της ιστορίας. Υπό συνθήκες αβεβαιότητας γεγονός που κάνει τις αφηγήσεις πιο ελκυστικές, οι αφηγήσεις αυτές δημιουργούν προβλήματα υποκείμενα στην ανθρώπινη δράση, προτείνοντας μία πορεία δράσης αντί άλλων συνδέοντας το παρόν με το μέλλον.

Η ευρωπαϊκή επιτροπή προσπάθησε να εισάγει εκ νέου προτάσεις για μέτρα πολιτικής άμεσης φορολόγησης σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, έχοντας υπόψη της σαν σημαντικό στοιχείο την αφήγηση του βλαβερού φορολογικού ανταγωνισμού. Η επιτροπή αυτοπαρουσιάστηκε ως ένα φόρουμ και ανέλαβε την δικαιοδοσία της επίλυσης προβλημάτων κάτω από γενική συζήτηση, σπάζοντας έτσι τους φραγμούς των διαφόρων αντίθετων συνασπισμών. Και μάλιστα έπεισε τους υπουργούς οικονομικών των κρατών-μελών με νέα επιχειρήματα, όπως ότι ο ανταγωνισμός θα επιδεινώσει την ανεργία, νέα εργαλεία, όπως τον κώδικα συμπεριφοράς-δεοντολογίας αντί των ελαχίστων φορολογικών συντελεστών και ένα νέο φόρουμ, η ίδια η επιτροπή.

¹² Radaelli C., "Harmful tax competition in the EU: Policy Narratives and Advocacy Coalitions", *Journal of Common Market Studies*.

3.ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ

Οι Ν. Κυριαζής και Γ. Χάλκος προσέγγισαν τον φορολογικό ανταγωνισμό ως εξής¹³. Θεώρησαν ως αντικειμενικό στόχο μιας χώρας την μεγιστοποίηση των ξένων επενδύσεων υπό κάποιους περιορισμούς. Όρισαν λοιπόν το πρόβλημα

$$\begin{aligned} & \text{Maximize } FR(t_i) \\ & t_i \\ & \text{subject to } a_i GD_i + B_i < TR_i \\ & FR(t_i) + DR(t_i) = TR_i \end{aligned}$$

όπου a_i είναι το κλάσμα του κυβερνητικού χρέους το οποίο πρέπει να μειώνεται κάθε χρόνο,

GD_i είναι το κυβερνητικό χρέος στην χώρα i ,

B_i είναι το έλλειμμα προϋπολογισμού στην χώρα i ,

$FR(t_i)$ και $DR(t_i)$ είναι τα ξένα και τα εγχώρια έσοδα αντίστοιχα και

t_i είναι το επίπεδο του φόρου.

Δηλαδή το πρόβλημα είναι το εξής: μεγιστοποίηση των ξένων εσόδων-επενδύσεων υπό τον περιορισμό ότι τα συνολικά έσοδα πρέπει να καλύπτουν το δημόσιο χρέος και το έλλειμμα του προϋπολογισμού και επίσης ότι αυτά (TR) αποτελούνται από τις εγχώριες και ξένες επενδύσεις.

Τα εγχώρια έσοδα δεν αποτελούσαν κύριο μέλημα της ανάλυσης τους. Περισσότερο τους ενδιέφερε η προσέλκυση ξένων επενδυτών χρησιμοποιώντας χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές.

Τα στοιχεία που χρησιμοποίησαν αφορούσαν το έτος 2002¹⁴.

Στην συνέχεια ανέλυσαν τις εξής λύσεις που προέρχονται από τη μη συνεργασία των χωρών. Έτσι έχουμε α) την ισορροπία κατά Nash, β) του Von Stackelberg και γ) μία πιο εξεζητημένη ή περίπλοκη περίπτωση.

Ας δούμε την πρώτη. Αρχικά θεωρούν ότι παίρνουν τους φορολογικούς συντελεστές από άλλες χώρες εκτός των δύο της ανάλυσης. Οι υπολογιζόμενοι άριστοι φόροι θα είναι διαφορετικοί από τους πραγματικούς, οι οποίοι υποτίθεται ότι είναι άριστοι για λόγους ευκολίας, αλλά παρέχουν μία βάση για να συγκρίνουμε το κέρδος της

¹³ Halkos E. George and Kyriazis C. Nickolas, "Is tax competition harmful? A theoretic approach in the EU framework".

¹⁴ Για τα ξένα έσοδα χρησιμοποίησαν τις εξαγωγές, για τα εγχώρια τα προσέγγισαν με βάση το φορολογικό εισόδημα του 2002. Όσο για τον συντελεστή a που εκφράζει την δέσμευση της κυβέρνησης για το δημόσιο χρέος, τον όρισαν ως την διαφορά ανάμεσα στο πραγματικό ποσό αυτού και στο υποχρεωτικό από την συνθήκη του Μάαστριχ (μικρότερο του 60% από το ΑΕΠ).

συνεργασίας των δύο χωρών. Η λύση έρχεται από την επίλυση με επιπλέον περιορισμούς¹⁵.

Στην δεύτερη περίπτωση η επίλυση αποκτάται όταν η μία χώρα λάβει σοβαρά υπόψη της την κίνηση της άλλης. Έτσι έχουμε μεν την μεγιστοποίηση του συνολικών εσόδων της μιας ως βασικό πρόβλημα αλλά υπό τον περιορισμό των φόρων που έχει επιλέξει η άλλη.¹⁶ Δηλαδή αν η μία χώρα που παίζει το ρόλο του ηγέτη διαλέξει ένα επίπεδο φόρου t_1 τότε η άλλη χώρα στην περίπτωση του Nash θα διαλέξει t_2 . Η περίπτωση του Stackelberg έχει ενδιαφέρον όσον αφορά τα φορολογικά έσοδα εφόσον υφίσταται η υπόθεση κατά την οποία η μία χώρα επιβάλλει στην άλλη να υιοθετήσει υψηλότερους φόρους, έτσι η πρώτη ωφελείται από τους υψηλότερους φόρους.

Αν η χώρα 1- ηγέτης επιλέξει ένα επίπεδο δημοσίου χρέους a_1 τότε η χώρα 2 στην περίπτωση του Nash θα επιλέξει a_2 . Γενικά, ο κατά Stackelberg ηγέτης ως εκ τούτου, κερδίζει περισσότερα έσοδα σχετικά με την λύση κατά Nash. Όμως η υπόθεση Stackelberg είναι εξίσου σημαντική μιας και στην περίπτωση αυτή η πρώτη χώρα επωφελείται και από τους χαμηλότερους φόρους της αλλά και από τους υψηλότερους της άλλης χώρας. Εδώ γίνεται αμέσως κατανοητό ότι η κάθε χώρα επιθυμεί να γίνει ηγέτης.

Στην τρίτη υπέρ εξειδικευμένη, αν μπορούσαμε να την πούμε έτσι, περίπτωση και οι δύο χώρες προσπαθούν να είναι ηγέτες κατά Stackelberg, επιλέγοντας η καθεμία χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές επηρεάζοντας έτσι την φορολογική πολιτική της άλλης με τελικό αποτέλεσμα μία παγκοσμίως χειρότερη θέση.

ΧΩΡΕΣ	2	
	Nash	Stackelberg
1		
Nash	13(35),608(35)	8(35),690(23)
Stackelberg	19(23),530(35)	10(23),580(23)

(πίνακας 1)

Για την βαθύτερη κατανόηση των εκάστοτε περιπτώσεων υπέθεσαν τα παραπάνω έσοδα με τις χώρες να συμπεριφέρονται είτε με τον κατά Nash τρόπο είτε ως ηγέτες κατά Stackelberg. Στον παραπάνω πίνακα (1) ο πρώτος αριθμός δηλώνει τα έσοδα από τις ξένες επενδύσεις ενώ ο αριθμός στην παρένθεση το αποτελεσματικό επίπεδο φόρου εάν οι δύο

¹⁵ Οι περιορισμοί είναι $TR_1'(t_1^*, t_2^*, R_{13})=0$ και $TR_2'(t_1^*, t_2^*, R_{23})=0$, όπου TR_1' είναι η μερική παράγωγος των συνολικών εσόδων ως προς το επίπεδο των φόρων και R_{13} είναι οι ξένοι κάτοικοι που μένουν στην χώρα i . Τα t_i είναι τα άριστα επίπεδα φόρων.

¹⁶ Το πρόβλημα εδώ γίνεται $\max_{t_1, t_2} TR_1(t_1, t_2, R_{13})$ υπό $TR_2'(t_1, t_2, R_{23})=0, 1 \geq t_1, t_2 \geq 0$.

χώρες ερχόταν σε συμφωνία. Τα νούμερα αφορούν την Ελλάδα και την Γερμανία.

Είναι εντυπωσιακό το πώς διαφορετικές στρατηγικές των δύο χωρών επηρεάζουν τα έσοδα μέσω μιας μεταβολής στα έσοδα από την φορολογία. Και οι δύο χώρες έχουν ένα κίνητρο να αποχωρήσουν από την περίπτωση Nash-Nash εφόσον η καθεμία μπορεί να αυξήσει περαιτέρω τα έσοδα της.

Από την άλλη μεριά, η περίπτωση Stackelberg-Stackelberg είναι μία κατάσταση στην οποία και οι δύο χώρες έχουν μειωμένα έσοδα και από την οποία καμία δεν μπορεί να ξεφύγει εκτός αν από κοινού συμφωνήσουν να επιστρέψουν στην Nash-Nash κατάσταση.

Είναι εύλογο ότι η καθεμία ωφελείται εάν από την κατάσταση Nash-Nash γίνει ηγέτης κατά Stackelberg αλλά αν και η άλλη μειώσει τους φόρους της αυτό θα τις οδηγήσει στην ισορροπία Stackelberg-Stackelberg, οπότε και οι δύο θα βρεθούν σε χειρότερη θέση.

Στην προσπάθειά τους λοιπόν να προσελκύσουν νέες ξένες επενδύσεις αντιμετωπίζουν ένα σοβαρό δίλημμα όπως αυτό του φυλακισμένου που δεν ξέρει αν πρέπει να ομολογήσει ή όχι. Τελικά και οι χώρες τι πρέπει να κάνουν; Το πιο λογικό θα ήταν μάλλον να μείνουν στην ισορροπία κατά Nash όπου τα οφέλη τους είναι ικανοποιητικά παρά να γίνουν ηγέτες. Γεγονός βέβαια που θα αυξήσει τα έσοδα τους αλλά μόνο προσωρινά, εφόσον και η δεύτερη χώρα αποφασίσει να συμπεριφερθεί κατά Stackelberg, έτσι ώστε να μειωθούν τα έσοδα και των δύο και πάλι και μάλιστα περισσότερο από την αρχική κατάσταση.

Οι Ν. Κυριαζής και Γ. Χάλκος συνεχίζουν στο ίδιο άρθρο με μία ακόμη σημαντική ανάλυση. Αυτή λαμβάνει χώρα ανάμεσα στο Λουξεμβούργο με το χαμηλότερο δημόσιο χρέος στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα με το υψηλότερο. Στον πίνακα (2) που ακολουθεί πάλι το πρώτο νούμερο είναι τα έσοδα τα προερχόμενα από τις ξένες επενδύσεις ενώ το νούμερο στην παρένθεση είναι ξανά ο φορολογικός συντελεστής και δείχνει πως διαφορετικές στρατηγικές των δύο χωρών μπορεί να επηρεάσουν το δημόσιο χρέος μέσω πάλι μιας μεταβολής στα έσοδα από την φορολογία.

ΧΩΡΕΣ	1	
	Nash	Stackelberg
2		
Nash	8(35),15(35)	6(23),15(40)
Stackelberg	8(40),13(23)	8(30),15(30)

(πίνακας 2)

Εδώ φαίνεται το εξής. Όταν μία χώρα μειώνει την φορολογία της μπορεί να μειώσει το δημόσιο χρέος της, προσελκύοντας περισσότερες

ξένες επενδύσεις αλλά μόνο εφόσον η άλλη χώρα δεν ακολουθήσει την ίδια πολιτική. Και αυτό γιατί αν και οι δύο αποφασίσουν να μειώσουν την φορολογία τους τότε αυτό αφήνει αδιάφορους τους επενδυτές και οι δύο χώρες επιστρέφουν στο ίδιο αρχικό επίπεδο ισορροπίας των ξένων επενδύσεων. Για να έχει κέρδος μία χώρα θα πρέπει η κατάσταση ισορροπίας να παραμείνει στο σημείο Nash- Stackelberg.

Το σημαντικό συμπέρασμα που εξήγαγαν εδώ οι συγγραφείς είναι ότι χώρες με μεγάλο έλλειμμα προϋπολογισμού θα μπορούσαν να αυξήσουν τα έσοδα τους αυξάνοντας την φορολογία, αλλά αυτό δεν μπορεί να γίνει εξαιτίας του φορολογικού ανταγωνισμού. Θα έχαναν δηλαδή έσοδα και από τις ξένες επενδύσεις αλλά και από τις εγχώριες παραχωρώντας στην άλλη χώρα μέρος των εσόδων τους. Για το λόγο αυτό προτιμούν να μειώσουν την φορολογία ώστε να προσελκύσουν επενδύσεις και να αυξήσουν τα έσοδα τους. Σε αυτήν όμως την περίπτωση η μείωση των φόρων της μιας χώρας έχει ως συνέπεια την σχεδόν επιβολή, θα μπορούσαμε να πούμε, της μείωσης των φόρων και στην άλλη χώρα επίσης.

Συνετό και εδώ θα ήταν οι δύο χώρες να επιλέξουν να παραμείνουν στην κατάσταση Nash-Nash όπου απολαμβάνουν τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη, διατηρώντας το επίπεδο των ξένων επενδύσεων σε ικανοποιητικό βαθμό και καλύπτοντας μεγαλύτερο μέρος του δημοσίου χρέους τους πάντα σε σχέση με τις άλλες ισορροπίες.

Κλείνοντας αυτό το κομμάτι και κάνοντας μία επιγραμματική ανακεφαλαίωση, είδαμε ότι μέσα σε μία ανοιχτή ενιαία αγορά είναι συνετό για τα κράτη-μέλη να παραμείνουν στην κατάσταση ισορροπίας κατά Nash. Ειδικά, οποιαδήποτε κίνηση για αύξηση των εσόδων μέσω μιας φορολογικής μεταρρύθμισης θα έχει αρνητικές συνέπειες και στα συνολικά έσοδα της εν λόγω χώρας αλλά και στο δημόσιο χρέος της.

4.ΥΠΟΣΤΑΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

Ουσιαστικά ο φορολογικός ανταγωνισμός υφίσταται στις χώρες μέσω του εκάστοτε φορολογικού συστήματος αλλά και της ηγεσίας με τις αποφάσεις που αυτή λαμβάνει. Το φορολογικό σύστημα επηρεάζει τις επιλογές των οικονομικών μονάδων. Παραδείγματος χάρη, μία επιχείρηση θα επιλέξει τον τόπο εγκατάστασης και παραγωγής με κριτήριο το ευνοϊκότερο φορολογικό καθεστώς. Από την άλλη πλευρά, η χώρα αυτή θα ευνοηθεί λόγω των καινούριων άμεσων επενδύσεων.

Το ίδιο βέβαια συμβαίνει και με τα κεφάλαια τα οποία τοποθετούνται σε μετοχές και ομόλογα και φέρουν έσοδα στον ιδιοκτήτη, ο οποίος σίγουρα ενδιαφέρεται και πάλι για το φορολογικό καθεστώς. Ακόμη και ένας εργαζόμενος επιλέγει την χώρα με τους χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές για να εργασθεί. Όλοι λοιπόν, φυσικά και νομικά πρόσωπα λαμβάνουν σοβαρά υπόψη τους το φορολογικό σύστημα των χωρών προτού προβούν σε οποιαδήποτε επένδυση.

Με τα παραπάνω κατανοούμε ότι απαραίτητο για την αύξηση των εσόδων μιας χώρας είναι ένα ευνοϊκό φορολογικό σύστημα. Και έτσι γεννιέται ο φορολογικός ανταγωνισμός. Θα μπορούσαμε να πούμε απλουστευτικά ότι ο κάθε πρωθυπουργός έχει στα χέρια του τους φορολογικούς συντελεστές και ανταγωνίζεται με τους άλλους πρωθυπουργούς. Και ανταγωνιστική οικονομία, που να μπορεί να προσελκύσει επενδύσεις, σημαίνει χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές.

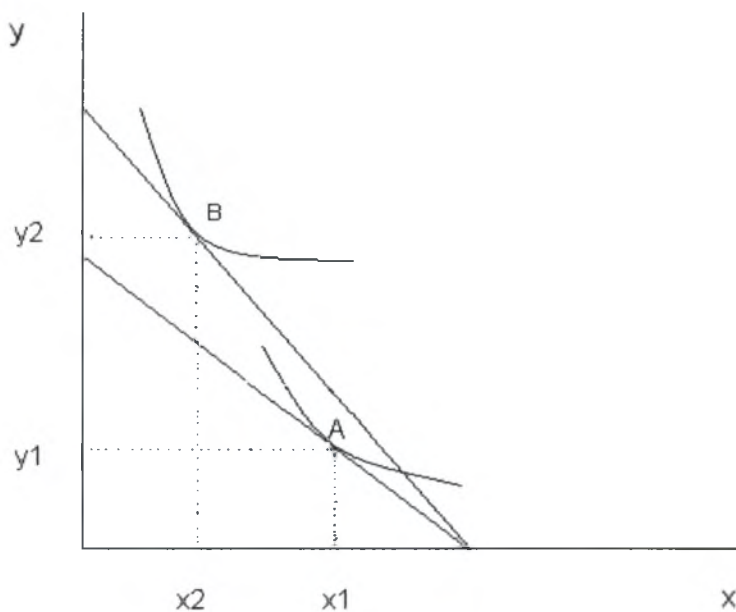
Το παράδοξο έρχεται τώρα όπου με την μείωση των φορολογικών συντελεστών είναι πολύ πιθανό να αυξήσει η χώρα τα έσοδα της όσο πιθανό είναι και να μειωθούν. Το παράδοξο αυτό βέβαια αναλύσαμε και παραπάνω με την έρευνα των κ.Κυριαζή και κ.Χάλκου. Είπαμε ότι τα συνολικά έσοδα αποτελούνται από την φορολογία των εγχώριων επενδύσεων και από αυτήν των ξένων. Οπότε μία μείωση των φόρων θα έχει ως αποτέλεσμα την προσωρινή μείωση των εσόδων της χώρας αλλά η χαμηλή φορολογία θα προσελκύσει περισσότερες ξένες επενδύσεις οπότε το αποτέλεσμα είναι ασαφές.

Σε αυτό το σημείο ας συμπληρώσουμε την ανάλυση μας με ένα σχεδιάγραμμα το οποίο δείχνει τις επιλογές των καταναλωτών σε μία επικείμενη μεταβολή των φόρων.

Έστω λοιπόν ότι έχουμε δύο αγαθά x και y στο όνομα των οποίων μπορούν να συμπεριληφθούν οποιαδήποτε αγαθά ή υπηρεσίες που παρέχει η οικονομία μιας χώρας. Έτσι αυτά μπορεί να είναι υλικά ή άυλα αγαθά, παραγωγικοί συντελεστές εργασία ή κεφάλαιο. Το αγαθό x αντιπροσωπεύει την μία χώρα έστω είναι η εγχώρια παραγωγή. Το αγαθό y είναι το ίδιο ή τουλάχιστον όμοιο αγαθό που παράγεται στην άλλη χώρα. Υποθέτουμε εδώ ότι τα αγαθά είναι υποκατάστατα αν όχι ίδια για να δικαιολογηθεί η ευκολία υποκατάστασης τους από τους καταναλωτές.

Οι τιμές τους διαμορφώνονται σύμφωνα με τους φορολογικούς συντελεστές κάθε χώρας οι οποίοι και είναι διαφορετικοί. Ένας εγχώριος καταναλωτής λοιπόν, έχει να πληρώσει για το εγχώριο αγαθό μία τιμή η οποία συμπεριλαμβάνει το κόστος του παραγωγού και τον επιβαλλόμενο από την κυβέρνηση φόρο. Ενώ για το ξένο αγαθό, εκτός από το αρχικό κόστος και τους φόρους, έχει και ένα επιπλέον κόστος που υφίσταται κατά την διαδικασία συναλλαγής από χώρα σε χώρα λόγω των γεωγραφικών αποστάσεων, το συναλλακτικό κόστος.

Στο σχεδιάγραμμα (1) που ακολουθεί παρακάτω, στο σημείο Α απεικονίζεται η αρχική ισορροπία των δύο χωρών όταν και αν, τόσο το κόστος παραγωγής, όσο και οι φορολογικοί συντελεστές των αγαθών και στις δύο χώρες είναι ίσα. Η κατανάλωση είναι υπέρ του εγχώριου αγαθού μιας και δεν υπάρχει η επιβάρυνση του συναλλακτικού κόστους.

(σχεδιάγραμμα 1)

Αν τώρα ο ξένος υπουργός μειώσει τον φορολογικό συντελεστή του αγαθού y , τότε λογικά μειώνεται η τιμή του ξένου αγαθού, το οποίο αφού γίνεται πιο φτηνό είναι και πιο αρεστό στους καταναλωτές εγχώριους και ξένους. Με αυτόν τον τρόπο αυξάνεται η κατανάλωση του y από y_1 σε y_2 και μειώνεται αυτή του x από x_1 σε x_2 . Έτσι λοιπόν μετατοπίζεται η ισορροπία από το σημείο Α στο σημείο Β από την στιγμή που περιστρέφεται ο εισοδηματικός περιορισμός υπέρ του ξένου αγαθού¹⁷.

Το σημείο Β εφάπτεται σε μία άλλη καμπύλη ωφέλειας που εφόσον είναι ψηλότερα δείχνει μεγαλύτερη χρησιμότητα. Επίσης στο σημείο αυτό μπορούμε να πούμε ότι χάνει ο εγχώριος υπουργός και κερδίζει ο ξένος καθώς κατάφερε να αυξήσει τις πωλήσεις του ξένου αγαθού και επομένως και τα έσοδα του από τις ξένες και εγχώριες επενδύσεις.

¹⁷ Ο εισοδηματικός περιορισμός εδώ είναι $m = p_x x + p_y y$, όπου p είναι η τιμή των αγαθών x, y αντίστοιχα.

5.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Ο φορολογικός ανταγωνισμός έχει πολλαπλές επιδράσεις τόσο σε ατομικό όσο και σε συνολικό επίπεδο. Είναι πολλοί οι τομείς που αυτός επηρεάζει και τις περισσότερες φορές μάλιστα δεν φαίνεται καθαρά αν το αποτέλεσμα είναι θετικό ή αρνητικό. Κάνοντας μία κατηγοριοποίηση θα αναφερθούμε πιο συγκεκριμένα στην επίδραση που έχει στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, στην ευημερία των πολιτών, στην αναδιανομή του εισοδήματος, στην απασχόληση και στην προσωπική ελευθερία. Στην συνέχεια θα αναφέρουμε τα κριτήρια με τα οποία μπορούμε να αξιολογήσουμε κατά πόσο μία περιοχή αποτελεί βέλτιστη φορολογική περιοχή.

5.1.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ξεκινώντας την ανάλυση μας όσον αφορά την επιρροή στο ΑΕΠ, θα μπορούσαμε να φέρουμε ένα παράδειγμα. Το Λουξεμβούργο το οποίο έχει χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές έχει μεγαλύτερο ΑΕΠ από την Ελλάδα η οποία έχει υψηλούς φορολογικούς συντελεστές. Ευθύς αμέσως γίνεται φανερό ότι οι χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές προσελκύοντας νέες επενδύσεις δίνουν μία ώθηση στο ΑΕΠ άρα και στην ανάπτυξη. Δηλαδή η επιθετική πολιτική ως προς το φορολογικό σύστημα αποφέρει σημαντικά έσοδα.

Έτσι εξηγείται και η πολιτική που ακολούθησε το Λουξεμβούργο κατά την οποία η αγοροπωλησία χρυσού γίνεται χωρίς την επιβολή ΦΠΑ και με την οποία αύξησε τα έσοδα του. Επίσης μία άλλη ανταγωνιστική πολιτική που ακολούθησε το Λουξεμβούργο είναι η μη φορολόγηση των καταθέσεων, ενώ στην Ελλάδα οι καταθέσεις, δηλαδή οι τόκοι φορολογούνται με ένα ποσοστό της τάξεως του 10 με 15%. Αυτά βέβαια είναι πολιτικές που επιλέγει κάθε χώρα ανεξάρτητα, που όμως τελικά επηρεάζουν τα έσοδα της.

Ας δούμε όμως λίγο πιο αναλυτικά το θέμα. Μία μείωση των φορολογικών συντελεστών θα είχε ως φαινομενικό αποτέλεσμα την μείωση των φορολογικών εσόδων. Αυτό όμως δεν είναι απολύτως επιβεβαιωμένο και ο λόγος φαίνεται και στην παρακάτω εξίσωση,

$$Y=C(Y-T)+G+I(r,\Pi), \text{ όπου}$$

Y είναι το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν,

T είναι το επίπεδο των φόρων,

G είναι το επίπεδο των δημοσίων δαπανών,
I είναι οι επενδύσεις, r το επιτόκιο και
Π τα κέρδη των επενδύσεων.

Μία μείωση των φόρων (T) έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της κατανάλωσης (C) αλλά συγχρόνως θα μειωθούν και οι δημόσιες δαπάνες για να χρηματοδοτηθεί το έλλειμμα του προϋπολογισμού. Από την άλλη όμως μείωση του T σημαίνει αύξηση των κερδών στις ιδιωτικές επενδύσεις. Επομένως η μείωση της φορολογίας δεν έχει σαφές αποτέλεσμα. Από τι άραγε εξαρτάται το καθαρό αποτέλεσμα;

Σύμφωνα με τους Μονεταριστές που δείχνουν έντονη προτίμηση στον ιδιωτικό τομέα και απεχθάνονται κατά κάποιο τρόπο την κρατική παρέμβαση, υπάρχει ένα αποτέλεσμα και μάλιστα θετικό. Αυτό είναι η ανακατανομή του εισοδήματος από τον κρατικό τομέα στον ιδιωτικό με την ταυτόχρονη ανάπτυξή του. Ας παραθέσουμε και σε αυτό το σημείο την εξής εξίσωση:

$$g = \alpha g_p + \beta g_g,$$

όπου g είναι ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης της οικονομίας, g_p είναι του ιδιωτικού τομέα και g_g του κρατικού, ενώ τα α και β είναι τα αντίστοιχα βάρη. Δηλαδή έχουμε δύο τομείς στην οικονομία τον ιδιωτικό και τον κρατικό. Αν ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα είναι μεγαλύτερος του κρατικού ($g_p > g_g$) και έχουμε δηλαδή ανακατανομή από τον κρατικό στον ιδιωτικό τομέα, τότε έχουμε θετικό αποτέλεσμα στην οικονομία.

Σύμφωνα με την εμπειρία φαίνεται ότι οι Μονεταριστές έχουν απόλυτο δίκιο. Ο κρατικός τομέας στις μέρες μας δεν αποδίδει τα μέγιστα που θα μπορούσε να αποδώσει ή τουλάχιστον όσο απέδιδε παλαιότερα στα νεοσύστατα κράτη. Αντίθετα ο ιδιωτικός αναδεικνύεται καθημερινά και αποδεικνύει την αξία του παρά τις δυσκολίες της εποχής. Αυτό άλλωστε δείχνουν και τα ολοένα και περισσότερα προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων που σκοπό έχουν να ενισχύσουν την δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα και κυρίως να δώσουν μία νέα πνοή σε μεγάλες επιχειρήσεις που βρίσκονται στο χείλος της χρεοκοπίας.

Έτσι ο κρατικός τομέας δεν θα έχει να αντιμετωπίσει και μεγάλα ελλείμματα γεγονός που απαιτεί προϋπόθεση της ένταξης των χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για την ένταξη όπως προαναφέραμε, απαιτείται το έλλειμμα του προϋπολογισμού να είναι μικρότερο του 3% του ΑΕΠ και το συνολικό χρέος μικρότερο του 60% του ΑΕΠ. Στην Ελλάδα συγκεκριμένα ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα είναι μεγαλύτερος από αυτόν του κρατικού. Παρόλα αυτά βέβαια το ελληνικό δημόσιο χρέος και το έλλειμμα του προϋπολογισμού ακόμη δεν έχουν αγγίξει τα ιδανικά όρια του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

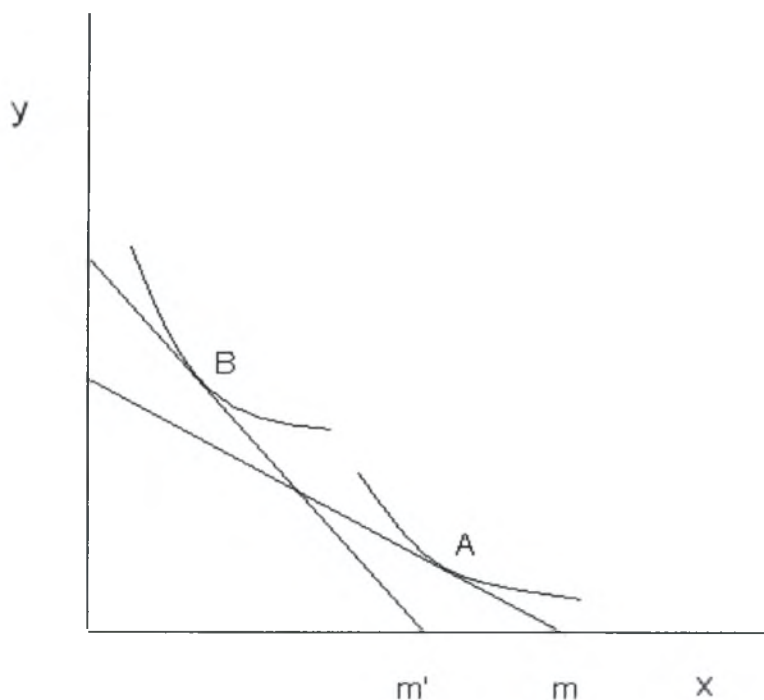
Τέλος, μπορούμε να προσθέσουμε ότι η επίδραση του φορολογικού ανταγωνισμού στην ανάπτυξη είναι δυνατό να ποικίλει από χώρα σε χώρα. Αυτό συμβαίνει γιατί όπως είδαμε και παραπάνω, με τον φορολογικό ανταγωνισμό άλλες χώρες ωφελούνται αυξάνοντας τα έσοδα τους ενώ την ίδια στιγμή άλλες καταστρέφονται οικονομικά, εάν δεν αλλάξουν αμέσως πολιτική. Πάντα σε ένα παιχνίδι υπάρχει ο κερδισμένος αλλά υπάρχει και ο χαμένος. Δυστυχώς δεν γίνεται διαφορετικά. Για να κερδίσει η μία χώρα πρέπει να επωφεληθεί μέσω της καταστροφής της άλλης. Και βέβαια το μέγεθος της καταστροφής πάντοτε ποικίλλει, από μηδαμινό έως αβάσταχτο.

5.2.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ

Όσον αφορά την συνολική ευημερία ας δούμε πως αυτή επηρεάζεται από τον φορολογικό ανταγωνισμό. Οι περισσότερες έρευνες έχουν δείξει ότι ο φορολογικός ανταγωνισμός μειώνει τα φορολογικά έσοδα. Γιατί όλες οι κυβερνήσεις στην προσπάθειά τους να γίνουν πιο ανταγωνιστικές ελαφρύνουν τα φορολογικά τους συστήματα. Και επειδή αυτή η κίνηση είναι καθολική έχει τελικά αρνητικές συνέπειες. Άρα μία μείωση των φορολογικών συντελεστών θα είχε ως αποτέλεσμα την μείωση των φορολογικών εσόδων. Γεγονός που αδιαμφισβήτητα οδηγεί στον περιορισμό των δημοσίων δαπανών που προορίζονται για την παροχή των δημοσίων αγαθών. Επομένως, με μία πρώτη κριτική ματιά θα μπορούσαμε να πούμε ότι θα πρέπει να αναμένουμε μία μείωση της προσφοράς των δημοσίων αγαθών. Όμως τι αποτέλεσμα έχει μία τέτοια κίνηση σε σχέση πάντα με την ευημερία;

Σε αυτό το σημείο έρχεται να διαδραματίσει τον κρίσιμο ρόλο του το διαθέσιμο εισόδημα. Το τελευταίο είναι αυτό που ευθύνεται για την μεταβολή της ευημερίας των καταναλωτών. Για να εξηγήσουμε αυτήν την επίδραση χρησιμοποιούμε τα εξής. Έχουμε μία συνάρτηση ευημερίας έστω $u=xy$, όπου x είναι το δημόσιο αγαθό και y το ιδιωτικό. Καθώς επίσης, έναν εισοδηματικό περιορισμό $m=(1-t)m+tm$, όπου με το ποσό tm ο καταναλωτής πληρώνει τα δημόσια αγαθά, είναι δηλαδή το εισόδημα που πληρώνει με την μορφή φόρων στο κράτος. Ενώ το υπόλοιπο $(1-t)m$ αντιπροσωπεύει το διαθέσιμο εισόδημα του καταναλωτή για την αγορά των ιδιωτικών αγαθών και t είναι το επίπεδο του φόρου.

Και εδώ θα χρησιμοποιήσουμε ένα απλό διάγραμμα (στην επόμενη σελίδα σχεδιάγραμμα 2) για την κατανόηση του προβλήματος. Εδώ ο άξονας x αντιπροσωπεύει το δημόσιο αγαθό ενώ ο y το ιδιωτικό.

(σχεδιάγραμμα 2)

Από τα παραπάνω μπορούμε να δούμε ότι μία μείωση του φόρου t έχει ως αποτέλεσμα την μικρότερη παροχή δημοσίων αγαθών. Άρα μειώνεται το ποσό tm που χρησιμεύει για την απόκτηση δημοσίων αγαθών και συγχρόνως απομένει στον καταναλωτή περισσότερο διαθέσιμο εισόδημα (αυξάνεται το ποσό $(1-t)m$) για την απόκτηση των ιδιωτικών αγαθών. Αυτό φαίνεται στο διάγραμμα με μία μετατόπιση του εισοδηματικού περιορισμού από m σε m' . Δηλαδή έχουμε αύξηση της κατανάλωσης των ιδιωτικών αγαθών σε βάρος των δημοσίων. Πρόκειται για μία αναδιανομή, αυτή τη φορά ανάμεσα στα αγαθά. Κατά αυτόν τον τρόπο αυξάνεται η ευημερία. Στο σχεδιάγραμμα από A σε B .

Εδώ όμως τίθεται και το εξής ερώτημα, ποιοι πραγματικά αυξάνουν την ευημερία τους; Διότι κάποιος μπορεί να προτιμούν την κατανάλωση των ιδιωτικών αγαθών και κάποιος άλλος αυτή των δημοσίων. Επομένως το πόσοι καταναλωτές βρίσκονται σε καλύτερη θέση ή όχι δεν δύναται να απαντηθεί με πλήρη σαφήνεια. Το θέμα είναι εντελώς εμπειρικό. Επομένως το σημαντικό συμπέρασμα εδώ είναι ότι μία μείωση της προσφοράς δημοσίων αγαθών δεν έπεται αποκλειστικά μία μείωση της ευημερίας. Αυτό εξαρτάται μάλλον από τον πληθυσμό και τις ιδιαίτερες προτιμήσεις της πλειοψηφίας του πληθυσμού.

Η τελική απόφαση αφήνεται στην διακριτική ευχέρεια της εκάστης κυβερνήσεως και στην ικανότητά της να «μαντεύει» τις προτιμήσεις των καταναλωτών και φυσικά να μην τους οδηγεί με τις πράξεις της στην παραοικονομία.

Μάλιστα εδώ μπορούμε να προσθέσουμε την εξής σημαντική άποψη ότι ίσως αρχικά τα δημόσια αγαθά να μην παρέχονταν στο άριστο επίπεδο τους. Ούτως ώστε, η μείωση των φόρων και η επερχόμενη μείωση της παροχής τους να φέρει ένα νέο άριστο επίπεδο ισορροπίας και συνύπαρξης μεταξύ αυτών και των ιδιωτικών αγαθών. Πάντως είναι πλέον κοινώς αποδεκτό ότι οι καταναλωτές εκφράζουν μία έντονη απογοήτευση απέναντι στα δημόσια αγαθά ενώ δείχνουν μία προτίμηση στα ιδιωτικά.

5.3.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΙΑΝΟΜΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

Εξίσου σημαντικό είναι το θέμα της αναδιανομής του εισοδήματος στο οποίο και επιδρά ο φορολογικός ανταγωνισμός. Κάθε κυβερνητική πολιτική έχει ως απώτερο σκοπό την αντιμετώπιση των έντονων κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων και την παροχή βοήθειας στις ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες. Όταν το κυβερνητικό επιτελείο παίρνει οικονομικά μέτρα λαμβάνει σοβαρά υπόψη του τα άπορα στρώματα, θεωρητικά τουλάχιστον. Για αυτό το λόγο το φορολογικό σύστημα πρέπει να αποφέρει έσοδα που να καλύπτουν τις δημόσιες δαπάνες ανάμεσα στις οποίες συμπεριλαμβάνεται και η κοινωνική πολιτική.

Ο φορολογικός ανταγωνισμός πιέζει την φορολογία προς τα κάτω, κατά συνέπεια και τα φορολογικά έσοδα και σε τελική φάση το κράτος αντιμετωπίζει μεγάλο πρόβλημα αναδιανομής. Καθώς δεν έχει στην διάθεση του αρκετά έσοδα ώστε να μοιράσει στους φτωχότερους εισοδηματίες.

Βέβαια υπάρχει και η εκδοχή κατά την οποία, εφόσον το κράτος έχει μικρότερο παρεμβατικό ρόλο και ο ιδιωτικός τομέας αναπτύσσεται περισσότερο υπό φορολογικό καθεστώς, αυτό έχει ως συνέπεια την ανάπτυξη της εργασίας και κατά επέκταση την μείωση της ανεργίας. Οπότε το αποτέλεσμα είναι θετικό γιατί οδηγούμαστε κατά κάποιο τρόπο σε μία ισορροπία. Διότι και τα φτωχότερα στρώματα θα έχουν την δυνατότητα ενός μεγαλύτερου εισοδήματος μόνο που αυτήν την φορά αυτό θα προέρχεται από τον ιδιωτικό τομέα και όχι από το κράτος.

Από την άλλη όμως η εργασία συγκρινόμενη με το κεφάλαιο βρίσκεται σε μειονεκτικότερη θέση καθώς η ευκινησία του κεφαλαίου το καθιστά ανώτερο και προτιμότερο από τον επενδυτή. Διότι το κεφάλαιο ο επενδυτής μπορεί να το μεταφέρει στην χώρα με την χαμηλότερη

φορολογία κερδίζοντας από αυτήν του την κίνηση. Κάτι που αντίθετα με την εργασία δεν μπορεί να συμβεί. Έτσι όταν υπάρχει φορολογικός ανταγωνισμός είναι προς όφελος του κεφαλαίου και σε βάρος της εργασίας.

Συμπεραίνοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι κατά την αναδιανομή του εισοδήματος υπό τον φορολογικό ανταγωνισμό το κεφάλαιο ωφελείται σε βάρος της εργασίας. Για ακόμη μία φορά όμως κρίσιμο ρόλο μπορεί να παίξουν και άλλοι παράγοντες κατά την αναδιανομή έτσι ώστε να στρεβλώσουν το τελικό αποτέλεσμα και αυτό να είναι και σε αυτό το επίπεδο ανάλυσης ασαφές.

Εδώ μπορούμε να συμπληρώσουμε το εξής. Είναι δυνατόν επιχειρήσεις να μην επηρεαστούν καταλυτικά από την μεταβολή της φορολογίας όσον αφορά την απόφαση τους για επιλογή του καταλληλότερου τόπου επένδυσης. Και αυτό γιατί η αξιοπιστία του φορολογικού συστήματος, η σταθερότητα των φορολογικών κανόνων, η πάταξη της διαφθοράς, η επάρκεια των υποδομών, η εκπαίδευση και η κατάρτιση του εργατικού δυναμικού και η ύπαρξη μιας σαφούς αναπτυξιακής κατεύθυνσης είναι για τις επιχειρήσεις μερικές φορές πιο κρίσιμοι παράγοντες από ότι οι φορολογικοί συντελεστές.

5.4.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Ο φορολογικός ανταγωνισμός ενδέχεται να αποτελεί μέσο άσκησης πίεσης επί της δημόσιας δαπάνης. Είναι δυνατό να δημιουργήσει προβλήματα σε ό,τι αφορά την προστασία του περιβάλλοντος και να περιορίσει την ελευθερία των κρατών μελών σε ό,τι αφορά την επιλογή της πλέον αρμόζουσας φορολογικής δομής, διευρύνοντας κυρίως τη φορολογική βάση και μειώνοντας τους συντελεστές. Είναι όμως εξίσου πιθανό, όπως άλλωστε ήδη είδαμε και παραπάνω στην ανάλυση μας, να επηρεάσει την οικονομική μεταβλητή που ονομάζεται απασχόληση.

Εδώ και ορισμένα χρόνια, διαπιστώνεται συνεχής αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης επί της μισθωτής εργασίας. Η επιβάρυνση αυτή πλήττει όλο και περισσότερο τους λιγότερο ειδικευμένους εργαζόμενους και αυτούς με την πλέον περιορισμένη κινητικότητα. Οι ΜΜΕ και οι βιοτεχνίες βγαίνουν ζημιωμένες ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν ευκολότερη πρόσβαση στις δυνατότητες που παρέχει ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ κρατών¹⁸.

Δεδομένου ότι οι πλέον ειδικευμένοι εργαζόμενοι και οι διαθέτοντες τα μεγαλύτερα εισοδήματα έχουν την μεγαλύτερη κινητικότητα, είναι

¹⁸ Δραγασάκης Ιωάννης, “Φορολογικό σύστημα και εργαζόμενοι”.

αυτοί οι οποίοι αντιδρούν αμέσως στις διαφορές της φορολογικής μεταχείρισης. Επομένως, η φορολόγηση επιβαρύνει όλο και περισσότερο τους λιγότερο ειδικευμένους μισθωτούς. Αυτό το υψηλό επίπεδο φορολόγησης της εργασίας έχει αρνητική επίπτωση επί της απασχόλησης και της μεγέθυνσης στην Ευρώπη, επίπτωση η οποία εκτιμάται σε πολλές μονάδες του παρόντος ποσοστού ανεργίας. Και η ανεργία αποτελεί σήμερα ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που επιζητούν λύση. Άλλωστε η καταπολέμηση της ανεργίας συνιστά απόλυτη προτεραιότητα και για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

5.5.ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ο φορολογικός ανταγωνισμός εκτός των άλλων που αναλύσαμε παραπάνω δημιουργεί και κάποιες ιδανικές προϋποθέσεις απαραίτητες για την ισορροπία της οικονομίας στις μέρες μας. Πρόκειται για την ελεύθερη επιλογή που προσφέρει στους καταναλωτές και επενδυτές. Η ελευθερία άλλωστε είναι ένα δικαίωμα και συγχρόνως απαίτηση του ανθρώπου από την πρώτη ακόμη σύσταση της κοινωνίας. Είναι λοιπόν αρεστό το γεγονός ότι σήμερα όλοι μας ως οικονομικές οντότητες έχουμε περισσότερες επιλογές και μάλιστα ελεύθερες επιλογές και αυτό χάρη του φορολογικού ανταγωνισμού και της ενότητας των χωρών. Και όταν έχουμε περισσότερες επιλογές αυξάνεται και η ευημερία των καταναλωτών, σήμα κατατεθέν της αρέσκειάς τους.

6.ΒΕΛΤΙΣΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΟΤΑ)¹⁹

Σε αυτό το σημείο είναι συνετό να αναρωτηθούμε εάν οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν μία βέλτιστη φορολογική περιοχή. Αλλά πως ορίζουμε μία περιοχή ως βέλτιστης φορολογίας; Είναι μερικά κριτήρια αυτά που μας βοηθούν να κατανοήσουμε σε μεγαλύτερο βάθος την έννοια αυτή.

Πρώτα από όλα, πρέπει να υπάρχει ομοιότητα στην οικονομική δομή των χωρών μεταξύ τους. Αυτό είναι λογικό διότι μία αναπτυσσόμενη χώρα δεν θα την συνέφερε μία συνεργασία σε οικονομικοπολιτικό επίπεδο με μία ανεπτυγμένη χώρα εφόσον δεν έχει να κερδίσει τίποτα.

¹⁹ ΟΤΑ είναι η αγγλική εκδοχή του όρου βέλτιστη φορολογική περιοχή και προέρχεται από τις λέξεις Optimum Tax Area.

Γιατί ανομοιότητα στην οικονομική δομή σημαίνει οπωσδήποτε και διαφορετική φορολογία. Εδώ μπορούμε να δώσουμε ένα πολύ απλό παράδειγμα για την ευκολότερη κατανόηση του προβλήματός μας. Το Αφγανιστάν λοιπόν, θα αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα στις εξαγωγές του αν αποφασιζόταν μία νομισματική εναρμόνιση με το αμερικανικό δολάριο.

Η φορολογική κουλτούρα είναι το αμέσως επόμενο πιο σημαντικό κριτήριο. Ακόμα και αν υπάρχει η ίδια φορολογική δομή, μπορεί η φορολογική κουλτούρα να είναι διαφορετική. Εδώ πρόκειται ουσιαστικά για την άποψη που έχουν τα άτομα απέναντι στην εξουσία. Πιο συγκεκριμένα, για την εμπιστοσύνη στην ηγεσία και την ικανότητά της να αντιπροσωπεύει τους πολίτες και να ικανοποιεί το δημόσιο συμφέρον.

Παραδείγματος χάρη, ο Έλληνας φορολογούμενος δεν είναι ικανοποιημένος με την δημόσια διοίκηση. Ενώ ένας Σουηδός είναι, εφόσον βλέπει έργα και πράξεις και δεν ακούει μόνο λόγια. Και αυτό βέβαια έχει και τις επιπτώσεις του, καλώς ή κακώς, στην οικονομία αφού αυξάνει συνεχώς το ποσοστό της φοροδιαφυγής. Στην Ελλάδα, παρόλη τη δυσκολία της μέτρησης λόγω της υπόστασής της στο παρασκήνιο, η μαύρη οικονομία εκτιμάται γύρω στο ποσοστό του 40% ενώ στην Σουηδία μόλις στο 5%. Γεγονός που εμφανίζει μικρότερη ανάπτυξη στην χώρα μας και μικρότερο κατά κεφαλήν εισόδημα, αλλά στην ουσία οι Έλληνες βρίσκονται τελικά σε μία σαφώς καλύτερη μοίρα από αυτήν που δηλώνουν.

Τρίτος εξίσου σημαντικός παράγοντας είναι το φορολογικό παρελθόν. Αυτό αφορά τις κινήσεις οικονομικών μεταβλητών κατά τα προηγούμενα έτη. Εδώ μεγάλο ρόλο έχει να παίξει το δημόσιο χρέος, γιατί αυτό είναι που καθορίζει την ευκολία στην μείωση των φορολογικών συντελεστών μιας χώρας. Εάν υπάρχει μεγάλο δημόσιο χρέος - όπως στην περίπτωση της Ελλάδος που ξεπερνά κατά πολύ το οριζόμενο από την συνθήκη του Μάαστριχ ποσοστό - μείωση της φορολογίας δεν μπορεί να γίνει το ίδιο εύκολα με μία χώρα που έχει μικρό δημόσιο χρέος - όπως το Λουξεμβούργο που έχει μόλις 5% δημόσιο χρέος! Εδώ βλέπουμε ότι το συγκριτικό πλεονέκτημα για την προσέλκυση νέων επενδύσεων έχει η χώρα με το ελαφρύτερο φορολογικό παρελθόν.

Τέλος θα αναφερθούμε σε ένα ακόμη σοβαρό ζήτημα που είναι αυτό της αποτελεσματικότητας του φορολογικού συστήματος. Από χώρα σε χώρα υιοθετείται διαφορετικός φορολογικός μηχανισμός ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστης. Το πόσο καλός, διαφανής, και αποδοτικός είναι εξαρτάται από την ηγεσία της κάθε χώρας και τις επιλογές της όσον αφορά την σύστασή του. Συγκεκριμένα στην Ελλάδα, η υπερβολική γραφειοκρατία και η μη αξιοκρατική πλήρωση των θέσεων εργασίας έχει ως άμεση συνέπεια τη δυσλειτουργία του φορολογικού συστήματος και μερικές φορές με κόστος την απώλεια σημαντικών εσόδων. Αυτός είναι

και ένας από τους λόγους για τους οποίους παρουσιάζονται μεγάλα προβλήματα στην παροχή των δημοσίων αγαθών στην Ελλάδα. Ενώ αντίθετα στο Λουξεμβούργο υπάρχει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στα δημόσια αγαθά.

Από όλα τα παραπάνω βγάζουμε το εξής ουσιώδες συμπέρασμα. Οι μεγάλες ανομοιότητες που υπάρχουν στις μέρες μας, τόσο ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και με τρίτες χώρες σηματοδοτούν το γεγονός της μη ύπαρξης μιας βέλτιστης φορολογικής περιοχής. Με βάση λοιπόν αυτήν την διαφορετικότητα των πολιτισμών θα ήταν ίσως συνετό να προχωρήσουμε στην εναρμόνιση των φορολογικών συντελεστών. Βέβαια είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί μία εναρμόνιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση διότι τα συμφέροντα των χωρών διαφέρουν. Επιπροσθέτως, οι καταναλωτές και επενδυτές ευνοούνται από την ταυτόχρονη ύπαρξη διαφορετικών φορολογικών συστημάτων.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να παραθέσουμε την επί του θέματος άποψη του σημερινού υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών Γεώργιου Αλογοσκούφη, «...δεν μπορεί να ισχύει μία ενιαία δημοσιονομική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση των «25», δεδομένου ότι παρατηρούνται ποικίλες διαφορές ως προς τις δομές της οικονομίας κάθε χώρας, το ρυθμό ανάπτυξης και τα προβλήματα που προκαλεί η γήρανση και η συνταξιοδότηση του πληθυσμού. Αντ' αυτού, πρέπει να μπορούμε να θέτουμε μεσοπρόθεσμους στόχους για κάθε κράτος-μέλος μεμονωμένα»²⁰. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους για τους οποίους ο υπουργός οικονομικών επιθυμεί την αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και την θέσπιση περισσότερο ευέλικτων στόχων.

Ας δούμε όμως πιο αναλυτικά το θέμα της εναρμόνισης παρακάτω και τις προσπάθειες που έγιναν κατά καιρούς για αυτήν.

7.ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Με τον όρο φορολογική εναρμόνιση σε μία οικονομική ένωση εννοούμε τη διευθέτηση των φορολογικών συστημάτων των κρατών-μελών της οικονομικής ένωσης ώστε να μην παρεμποδίζεται, αλλά αντίθετα να προωθείται η πραγματοποίηση των στόχων της. Βασικός στόχος μιας οικονομικής ένωσης είναι η βελτίωση της ευημερίας των πολιτών των κρατών-μελών της. Και αυτός ο στόχος μπορεί να

²⁰ Αλογοσκούφης Γ., (Νοέμβριος 2004), “Ικανοποίηση στην κυβέρνηση”, Εφημερίδα ΕΞΠΡΕΣ.

επιτευχθεί με την βελτίωση της κατανομής των πόρων και της διανομής του εισοδήματος ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ένωσης και μέσα σε κάθε χώρα, καθώς επίσης και την προώθηση της σταθεροποίησης και της οικονομικής μεγέθυνσης των κρατών-μελών της.

Η πιο πάνω διευθέτηση μπορεί να αφορά σε μεταβολές της διάρθρωσης του φορολογικού συστήματος ή των επιμέρους φόρων, μεταβολές των φορολογικών συντελεστών ή ακόμα και μεταβολές της αρχής επιβολής των έμμεσων φόρων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο ή των φόρων εισοδήματος. Για αυτόν ακριβώς το λόγο η φορολογική εναρμόνιση μπορεί να πάρει πολλές μορφές, μερικές από τις οποίες είναι η εναρμόνιση της διάρθρωσης των φόρων, η εναρμόνιση των φορολογικών συντελεστών και η εναρμόνιση της αρχής επιβολής των φόρων. Ενώ μία άλλη κατηγοριοποίηση σύμφωνα με τους φόρους είναι η εξής, η εναρμόνιση των γενικών φόρων δαπάνης, η εναρμόνιση των ειδικών φόρων δαπάνης και των φόρων εισοδήματος. Οι τρεις αυτές κατηγορίες φόρων δημιουργούν τα κυριότερα προβλήματα και απαιτούν εναρμόνιση.

Τώρα όσον αφορά την πρώτη κατηγορία των γενικών φόρων δαπάνης απαιτείται: α) εναρμόνιση στην διάρθρωση των φόρων ώστε όλες οι χώρες να έχουν τον ίδιο φόρο, β) εναρμόνιση του ύψους των φορολογικών συντελεστών και γ) εναρμόνιση της αρχής επιβολής των φόρων, δηλαδή με βάση την αρχή της χώρας προορισμού ή της χώρας προέλευσης. Αλλά και κάθε κατηγορία (ειδικοί φόροι δαπάνης και φόροι εισοδήματος) απαιτεί εναρμόνιση και στους τρεις παραπάνω τομείς (διάρθρωση φόρων, ύψος συντελεστών και αρχή επιβολής).

Η εναρμόνιση των ειδικών φόρων δαπάνης θα πρέπει να γίνεται διότι αν αφεθεί στην ελεύθερη πρωτοβουλία της κάθε χώρας τότε θα προκληθεί μία τεράστια ανομοιομορφία και ανισοκατανομή των πόρων. Αυτό οφείλεται στην ποικιλομορφία επιβολής των φόρων και στο γεγονός ότι κάθε χώρα επιλέγει ότι επιθυμεί. Πιο συγκεκριμένα οι ειδικοί φόροι είναι δυνατόν να επιβληθούν είτε με συντελεστές κατά μονάδα προϊόντος είτε κατά αξία, ή ακόμη είτε στην πρώτη ύλη είτε στο τελικό προϊόν.

Τέλος η ανάγκη για εναρμόνιση των φόρων εισοδήματος συνίσταται στην αποφυγή κάποιων δυσάρεστων καταστάσεων που προκαλούνται από το διαφορετικό ύψος αυτών των φόρων ανάμεσα στις χώρες. Ιδιαίτερα οι φόροι που επιβαρύνουν την απόδοση του κεφαλαίου ή τα κέρδη των νομικών προσώπων ή την φορολογία των μισθωτών ή ακόμη περισσότερο την φορολογία των κερδών των επιχειρήσεων μπορεί να οδηγήσουν σε μετανάστευση της εργασίας και του κεφαλαίου με απώλεια εσόδων για την αρχική χώρα παραμονής.

8.ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΕ

Με την υπογραφή της συνθήκης της Ρώμης τις 25 Μαρτίου 1957 για την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) οριστικοποιείται η κοινή ευρωπαϊκή αγορά, μία αγορά ελεύθερη χωρίς σύνορα. Στα πλαίσια λοιπόν αυτής της αγοράς η συνθήκη της ΕΟΚ ήταν ιδιαίτερα επιφυλακτική απέναντι στην φορολογική εναρμόνιση. Πρωταρχικός σκοπός της ήταν η εγκαθίδρυση ενός θεσμού αυτού της φορολογικής ουδετερότητας στις ενδοκοινοτικές σχέσεις. Αποσκοπούσε δηλαδή στην ίση φορολογική μεταχείριση της εσωτερικής παραγωγής και των εισαγωγών των κρατών-μελών.

Η Συνθήκη καλούσε την Επιτροπή να εξετάσει κατά πόσο θα μπορούσαν να εναρμονιστούν οι φόροι, κυρίως οι έμμεσοι. Για τους άμεσους φόρους η Συνθήκη δεν επιζητούσε καμία εναρμόνιση ή τουλάχιστον δεν προέβη σε καμία άλλη κοινοτική ενέργεια. Σε σύντομο χρονικό διάστημα επιτεύχθηκε μία σημαντική αλλαγή. Το 1967 οι σωρευτικοί φόροι επί του κύκλου εργασιών, και συνολικά οι γενικοί φόροι δαπάνης, οι οποίοι και δεν εξασφάλιζαν φορολογική ουδετερότητα, αντικαταστάθηκαν από έναν νέο φόρο τον γνωστό σήμερα σε όλους μας φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Το 1977 το Συμβούλιο Υπουργών εξέδωσε την 6^η οδηγία σύμφωνα με την οποία τα κράτη-μέλη πρέπει να εναρμονίσουν περαιτέρω τη βάση επιβολής του νέου φόρου, έτσι ώστε ο φόρος να επιβάλλεται στην ίδια βάση και με τους ίδιους κανόνες σε όλα τα κράτη-μέλη.

Αλλά από την άλλη υπήρχαν ακόμη οι ειδικοί φόροι κατανάλωσης στις χώρες προορισμού των εμπορευμάτων. Επειδή όμως για να κυκλοφορούν ελεύθερα τα προϊόντα μέσα στην εσωτερική αγορά πρέπει αυτά να φορολογούνται είτε στη χώρα παραγωγής είτε στη χώρα προορισμού, αυτό οδήγησε στην προσέγγιση των συντελεστών του ΦΠΑ και των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα τέλη της δεκαετίας του '80. Επίσης το Συμβούλιο αποφάσισε μετά το 1993 την εισαγωγή ενός οριστικού καθεστώτος ΦΠΑ με βάση την αρχή της χώρας προορισμού. Έτσι στο ενδοκοινοτικό εμπόριο τα προϊόντα δεν φορολογούνται στη χώρα προέλευσης αλλά στη χώρα προορισμού, όπως γίνεται και στις τρίτες χώρες. Απόφαση επίσης του Συμβουλίου είναι ο καθορισμός δύο φορολογικών συντελεστών ενός κανονικού και ενός χαμηλού. Ο πρώτος δεν μπορεί να είναι χαμηλότερος του 15% ενώ ο δεύτερος του 5% και θα επιβάλλεται στα τρόφιμα, στα φάρμακα και σε ορισμένα άλλα αγαθά βασικής διαβίωσης.

Ο ΦΠΑ εναρμονίστηκε σε όλα τα κράτη-μέλη έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η φορολογική ουδετερότητα. Πιο συγκεκριμένα όσον αφορά τον ΦΠΑ αυτός διαφέρει από χώρα σε χώρα αλλά χωρίς να

υπάρχουν μεγάλες διαφορές. Μάλιστα κυμαίνεται με ένα ποσοστό της τάξεως του 15% έως 25%. Όλες οι χώρες μπορούν να επιλέξουν τον ΦΠΑ της αρεσκείας τους μέσα όμως στα συγκεκριμένα όρια, ο δε υπολογισμός του είναι ίδιος για όλες. Επίσης, η εφαρμογή του είναι υποχρεωτική στους κόλπους της Ένωσης.

Όσον αφορά τους ειδικούς φόρους δαπάνης υιοθετήθηκαν κατώτατα όρια συντελεστών για κάθε προϊόν που υπόκειται σε τέτοιους ειδικούς φόρους. Οι συντελεστές αυτοί ορίζονται συνήθως κατά μονάδα (π.χ. στα οινοπνευματώδη ποτά, στα υγρά καύσιμα), με εξαίρεση τα τσιγάρα όπου εφαρμόζεται ο συντελεστής κατά αξία. Επίσης και εδώ ισχύει η αρχή της χώρας προορισμού. Σε αυτόν τον τομέα η πρόοδος προς την εναρμόνιση προχωράει με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς.

Ακόμη μικρότερη και σχεδόν ανύπαρκτη, είναι η πρόοδος που έγινε στον τομέα της φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων. Έπρεπε να αρχίσει να πραγματοποιείται και η εναρμόνιση των άμεσων φόρων κυρίως αυτών επί των εταιριών και της αποταμίευσης, έτσι ώστε η ανάπτυξη των επιχειρήσεων και οι κινήσεις των κεφαλαίων να μην επηρεάζονται από τις φορολογικές συνθήκες. Το 1990 δύο προτάσεις υιοθετήθηκαν από το Συμβούλιο. Η μία αφορούσε την εναρμόνιση της φορολογικής μεταχείρισης των συγχωνεύσεων που γίνονται μεταξύ των επιχειρήσεων οι οποίες είναι εγκατεστημένες σε διαφορετικά κράτη-μέλη. Η δεύτερη αφορά τα κέρδη των θυγατρικών και μητρικών εταιριών για την αποφυγή της διπλής φορολογίας των κερδών τους. Μακρινότερος στόχος λοιπόν είναι η εναρμόνιση της άμεσης φορολογίας για να αναπτυχθεί μέσα στην ένωση και να προωθηθεί η επιχειρηματικότητα, η απασχόληση και η προστασία του περιβάλλοντος.

Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να λεχθεί ότι η εναρμόνιση των άμεσων φόρων δεν είναι τόσο απαραίτητη στην οικονομική ολοκλήρωση όσο είναι η εναρμόνιση των έμμεσων φόρων. Η διαφορετικότητα της άμεσης φορολογίας ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν διαταράσσει τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές όπως συμβαίνει με τις διαφορές στην έμμεση φορολογία. Μόνο η εναρμόνιση των φόρων επί των εταιριών και επί της αποταμίευσης είναι πράγματι απαραίτητη.

9.ΕΠΙΚΡΑΤΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σε αυτό το σημείο είναι εύλογο να αναφερθούμε στην κατάσταση που παρουσιάζεται στην χώρα μας και να κάνουμε μία συνοπτική παρουσίαση και ανάλυση των σημαντικότερων οικονομικών μεγεθών της. Για να δούμε στην συνέχεια αν και πως την επηρεάζει ο φορολογικός ανταγωνισμός και πόσο απαραίτητη είναι η φορολογική εναρμόνιση στην Ελλάδα.

9.1.ΕΛΛΕΙΜΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Μείζον θέμα για την Ελλάδα αποτελεί η πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών. Σύμφωνα με την Eurostat και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) το έλλειμμα του προϋπολογισμού βρίσκεται στο υψηλό σε σύγκριση με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επίπεδο του 5,3% για το έτος 2004. Ενώ το έλλειμμα ακολουθούσε μία καθοδική πορεία μέχρι και το 2001 φτάνοντας στο 1,9% περίπου μετά άρχισε πάλι να ανέρχεται.

Ο υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών κ. Γ. Αλογοσκούφης είχε παραδεχθεί ότι το 2004 θα ήταν χρονιά που θα έκλεινε με υψηλό έλλειμμα στον προϋπολογισμό. Έχει δεσμευθεί όμως ότι το 2005 θα καταφέρει να το μειώσει κάτω από το 3%, όπως επιτάσσει και το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Κρίσιμο ζήτημα για την Ελλάδα είναι επίσης η μετατόπιση του κέντρου βάρους του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, από το έλλειμμα στο δημόσιο χρέος. Η χώρα μας έχει τεράστιο δημόσιο χρέος που κινείται ανεξέλεγκτα και απειλεί με τις τεράστιες δαπάνες που απαιτεί η ετήσια χρηματοδότησή του.

Από τα στοιχεία του υπουργείου οικονομικών φαίνεται ότι το χρέος στο τέλος του 2004 θα ξεπεράσει τα 200 δισ. ευρώ. Αν στο ποσό αυτό υπολογισθεί και το χρέος των 13 δισ. ευρώ των εγγυήσεων που έχει χορηγήσει το Δημόσιο, προκύπτει το δυσθεώρητο ποσό των 213 δισ. ευρώ. Πρόκειται για ένα απόλυτα δυσβάσταχτο βάρος στις πλάτες όλων των Ελλήνων, που θα καθορίσει τόσο τις εσωτερικές πολιτικές όσο και τις δυνατότητες ελιγμών της χώρας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο προαναφερόμενο χρέος περιλαμβάνονται και περίπου 5 δισ. ευρώ που θα προστεθούν στην πορεία και αφορούν τα «τοκομερίδια», δηλαδή νέες υποχρεώσεις που δημιουργήθηκαν²¹.

²¹ Εφημερίδα Καθημερινή, Σεπτέμβριος 2004, "Ερευνα από ΔΝΤ και Eurostat για τα δημοσιονομικά".

Το δημόσιο χρέος ακολουθεί μία πτωτική πορεία πέφτοντας από το υψηλό ποσοστό του 107% περίπου το έτος 1997 μέχρι και το 98,9% το 2001 για να σημειωθούν έπειτα κάποιες μικρές αποκλίσεις. Ακόμη όμως σε σύγκριση με το μέσο όρο των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υστερεί.

9.2.ΑΕΠ-ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδας είναι από τα χαμηλότερα όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι μάλιστα πολύ πιθανό να εξακολουθήσει να συμβαίνει αυτό εφόσον οι ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας συνεχίσουν να είναι οι χαμηλότεροι από αυτούς των κυριότερων ανταγωνιστών της χώρας εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μιλώντας με αριθμητικά μεγέθη το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Ελλάδος παρουσιάζει μία σχετικά μικρή αύξηση της τάξεως του 3% έως 3,3%.

Η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, μετρούμενη με το πραγματικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος, φθίνει, ιδιαίτερα μετά το 1994. Ενώ και οι τάσεις για το μέλλον είναι ανησυχητικές, λόγω της ανισορροπίας στο εξωτερικό ισοζύγιο της χώρας, της εσωστρέφειας της ανάπτυξης και των στρεβλώσεων που κυριαρχούν στην αγορά εργασίας.

Η παραγωγικότητα της Ελλάδας παρουσιάζει σημαντική υστέρηση έναντι της Πορτογαλίας και της Ισπανίας, ενώ και το μέλλον δεν προοιωνίζεται ευοίωνα λόγω των μικροοικονομικών ανισορροπιών που παρατηρούνται στη λειτουργία των αγορών, αλλά και λόγω του χαμηλού βαθμού έκθεσης της οικονομίας στην ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών.

9.3.ΑΝΕΡΓΙΑ-ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Η ανεργία στην Ελλάδα παρουσιάζει δυναμική αύξηση την ίδια στιγμή που στην υπόλοιπη Ευρώπη μειώνεται. Το τελευταίο τρίμηνο του 2004 το ποσοστό της ανεργίας έφτασε στο 10,2% παρουσιάζοντας αυξομειώσεις με το πέρασμα των ετών κυμαινόμενη από 10% έως 12% το οικονομικό έτος 1999. Ενώ το μέσο επίπεδο της ανεργίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σήμερα στο 8% περίπου παρουσιάζοντας μία συνεχή πτώση ξεκινώντας από το 10,8% το έτος 1998²². Τρομακτικό

²² Πηγή: Eurostat, ΥΠΕΘΟ, “Επιλογή. Τάσεις”.

είναι επίσης το γεγονός ότι η ανεργία πλήττει όλο και περισσότερο τους νέους και τις γυναίκες.

Όσον αφορά τον πληθωρισμό, ένα μέγεθος ιδιαίτερα σημαντικό για την πορεία μιας οικονομίας, αυτός εκ νέου υστερεί σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημειώνοντας μία κάθοδο από την πρόσφατη κορύφωση του το 1998 με 4,5% σε 2,1% το επόμενο έτος, παρουσίασε κάποιες αποκλίσεις για να αυξηθεί και πάλι με την είσοδο του ευρώ και με την τάση της κερδοσκοπίας και της στρογγυλοποίησης προς τα πάνω που το ευρώ έφερε ως συνέπεια. Για το έτος 2004 ο πληθωρισμός κυμάνθηκε στα επίπεδα του 2,9% έως 3,1% με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να κυμαίνεται γύρω στο 2%. Συγκεκριμένα το Δεκέμβρη ο τελευταίος βρισκόταν στο 2,4%.

9.4. ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της απώλειας σημαντικών ξένων επενδυτικών πόρων της Ελλάδος την κρίσιμη περίοδο κατά την οποία θα έπρεπε να επιδιώξει την αποτελεσματική αξιοποίηση των διαρθρωτικών πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε πρόσφατη έρευνα της Eurostat για τις άμεσες ξένες επενδύσεις σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταγράφονται τα σχετικά μεγέθη από τα οποία προκύπτει ότι και στον τομέα προσέλκυσης ξένων επενδύσεων, η Ελλάδα υπήρξε ουραγός μεταξύ των χωρών της ζώνης συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πιο συγκεκριμένα την περίοδο 1987-96 οι άμεσες ξένες επενδύσεις από άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιπροσώπευαν το 1,2% του ΑΕΠ για την Ισπανία, το 4,2% του ΑΕΠ για την Ιρλανδία, το 1,4% του ΑΕΠ για την Πορτογαλία και το 0,4% του ΑΕΠ για την Ελλάδα. Τα αντίστοιχα μεγέθη για ξένες επενδύσεις από κράτη εκτός Ε.Ε. για την περίοδο 1977-86 ήταν: Για την Ισπανία το 0,5% του ΑΕΠ, για την Ιρλανδία το 1,2% του ΑΕΠ, για την Πορτογαλία, το 0,4% του ΑΕΠ για την Ελλάδα το 0,1% του ΑΕΠ.

Το γεγονός ότι οι άλλες χώρες της ζώνης συνοχής, οι οποίες επωφελούνται εξίσου με την Ελλάδα από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ένωσης, έχουν καταφέρει να καταλαμβάνουν υψηλές θέσεις στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, καταδεικνύει τη μεγάλη αδυναμία της χώρας. Η Ελλάδα δεν έχει καταφέρει να πείσει ότι προσφέρει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τους επενδυτές, κάτι το οποίο δεν εξαρτάται μόνο από το φορολογικό σύστημα αλλά και από την ποιότητα των

υποδομών, τη σταθερότητα του θεσμικού πλαισίου, την απελευθέρωση της αγοράς και την παραγωγικότητα του δημόσιου τομέα²³.

Πιο αναλυτικά όσον αφορά την Ελλάδα για το οικονομικό έτος 2004, είχαμε μία σημαντική επιβράδυνση των επενδύσεων στο γ' τρίμηνο του 2004 και την εξασθένηση της συμβολής τους στο ΑΕΠ. Σύμφωνα με τα στοιχεία των τριμηνιαίων Εθνικών Λογαριασμών που δημοσιοποίησε η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, στο γ' τρίμηνο του 2004 οι επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 2,6% (σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2003) έναντι αύξησης 5,1% το α' τρίμηνο του 2004 και 5% το β' τρίμηνο.

Οι επενδύσεις συνέβαλαν στην αύξηση της τελικής ζήτησης στην οικονομία μόλις κατά 0,5%, ενώ η τελική κατανάλωση αυξήθηκε σημαντικά κατά 4,3% (από 3,5% το α' τρίμηνο και 3,4% το β' τρίμηνο) και συνέβαλε κατά 2,7% στην αύξηση της τελικής ζήτησης.

Το ΑΕΠ στο γ' τρίμηνο του 2004 αυξήθηκε κατά 3,8% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2003. Το α' τρίμηνο του 2004 σημειώθηκε αύξηση της τάξης του 4,0%, το β' τρίμηνο μειώθηκε στο 3,9% ενώ η κυβέρνηση εκτιμά ότι στο τέλος του έτους η αύξηση του ΑΕΠ θα βρεθεί στο 3,7%. Δηλαδή μελετώντας το οικονομικό έτος 2004 βλέπουμε ότι τόσο οι ξένες επενδύσεις όσο και το ΑΕΠ παρουσιάζουν επιβραδυνόμενη ανάπτυξη.

9.5.ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ-ΕΞΑΓΩΓΕΣ

Εκ νέου αναφερόμενοι στο ίδιο οικονομικό έτος και όσον αφορά το εμπορικό ισοζύγιο αυτή τη φορά βλέπουμε τα εξής. Στο γ' τρίμηνο του 2004 οι εξαγωγές αυξήθηκαν σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2003 κατά 7,9%, συνεισφέροντας στην αύξηση της τελικής ζήτησης της οικονομίας με ποσοστό 1,4%. Η αύξηση των εξαγωγών είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη αύξηση του ΑΕΠ, γεγονός που έχει ως συνέπεια την αύξηση του σχετικού μεριδίου των εξαγωγών στην τελική ζήτηση.

Ενώ οι εισαγωγές αυξήθηκαν στο γ' τρίμηνο του 2004 κατά 5,9% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Η αύξηση των εισαγωγών είναι μικρότερη αυτής των εξαγωγών, γεγονός που καταδεικνύει την αύξηση της σχετικής συμβολής των ημεδαπών προϊόντων στην εγχώρια τελική ζήτηση²⁴. Σύμφωνα με αυτή την ανάλυση τα ελληνικά προϊόντα φαίνεται ότι έχουν κερδίσει έδαφος στις προτιμήσεις εγχώριων και ξένων καταναλωτών. Αυτό είναι σαφώς θετικό, αρκεί να μην είναι αποτέλεσμα μιας κατώτερης ποιότητας ή φτηνού εργατικού δυναμικού.

²³ Ταλιαδούρος Σπ.Αθ., (1999) "Για μια Ελλάδα οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον".

²⁴ Αλογοσκούφης Γ., (Δεκέμβριος 2004), "Σημαντική κάμψη επενδύσεων".

9.6.ΜΙΣΘΟΙ-ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Σύμφωνα με μία άλλη έρευνα²⁵ οι έλληνες είναι οι πιο χαμηλόμισθοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παίρνουν το δεύτερο χαμηλότερο μεροκάματο μετά τους Πορτογάλους. Ενώ οι Σουηδοί είναι στην πρώτη θέση στις αμοιβές. Εργάζονται ίσως και περισσότερο από τους υπόλοιπους Ευρωπαίους, αλλά αμείβονται λιγότερο. Το ωριαίο εργατικό κόστος στη χώρα μας υπολογίζεται σε 10,4 ευρώ, από τα οποία όμως φτάνουν στα χέρια του εργάτη μόλις 7,87 ευρώ. Έτσι, μετά τον Πορτογάλο, που λαμβάνει 6,15 ευρώ την ώρα, ο Έλληνας εργαζόμενος έχει τον δεύτερο πιο πενιχρό μισθό, μη λαμβανομένων υπόψη των δέκα νέων κρατών.

Τα παραπάνω προκύπτουν από έρευνα της στατιστικής υπηρεσίας της κοινότητας Eurostat για το εργατικό κόστος στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας το μέσο ωριαίο εργατικό κόστος στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 22,7 ευρώ, από τα οποία οι μέσες μεικτές αποδοχές των εργατών είναι 17,2 ευρώ περίπου. Αυτό σημαίνει ότι η χώρα μας εξακολουθεί να μην προσφέρει κίνητρα στους εργαζομένους της.

Οι πιο ακριβοπληρωμένοι Ευρωπαίοι είναι οι Σουηδοί. Στη χώρα τους το ωριαίο εργατικό κόστος ανέρχεται σε 28,56 ευρώ, ενώ οι μεικτές αποδοχές των εργαζομένων φτάνουν τα 22 ευρώ περίπου. Ακολουθούν οι Δανοί με 20,51 ευρώ, οι Γερμανοί με 20,09 ευρώ, οι Γάλλοι με 18,46 ευρώ, οι Λουξεμβούργιοι με 18,34 ευρώ, οι Βρετανοί με 18,05 ευρώ, κ.λπ. Ενώ για τα 10 νέα κράτη-μέλη, έχουμε τους Λετονούς που παίρνουν 12 φορές λιγότερα χρήματα από τους Σουηδούς, δηλαδή μόλις 1,83 ευρώ! Οι Κύπριοι λαμβάνουν 8,13 ευρώ την ώρα -περισσότερα και από τους Έλληνες!- και ακολουθούν οι Σλοβένοι με 6,80 ευρώ.

Έπονται αν και με μεγάλη απόσταση, οι υπόλοιποι: Πολωνοί 3,39 ευρώ, Τσέχοι 2,95 ευρώ, Ούγγροι 2,90 ευρώ, Σλοβάκοι 2,32 ευρώ, Εσθονοί 2,29 ευρώ, Λιθουανοί 2,05 ευρώ και Λετονοί 1,83 ευρώ. Σε δεινή θέση, συγκριτικά με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους, βρίσκονται Ρουμάνοι και Βούλγαροι. Οι μεν πρώτοι λαμβάνουν 1,14 ευρώ την ώρα και οι δεύτεροι μόλις 1,02 ευρώ. Αυτά τα ποσά δείχνουν την έντονη ανομοιομορφία στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνάμα την ανάγκη για μία διεθνή συνεργασία.

Παραθέσαμε όλα τα παραπάνω οικονομικά στοιχεία για να αποδείξουμε την σχεδόν δυσάρεστη και μάλλον υποδεέστερη θέση της Ελλάδος σε σχέση με τα υπόλοιπα ανεπτυγμένα κράτη-μέλη και για να

²⁵ Κοσμά Κ., (Φλεβάρης 2004), "Χρήμα-Ευρωστατιστική για τους Έλληνες", Εφημερίδα Έθνος.

επισημάνουμε την βαθύτερη ανάγκη για συνεργασία μέσα στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο ρόλος και η λειτουργία του κράτους είναι βαθιά στρεβλωμένος στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Το κράτος είναι σήμερα παραγωγός, επιχειρηματίας, δυνάστης του πολίτη, υπηρέτης των κομματικών συμφερόντων. Αντί αυτού θα έπρεπε το κράτος να είναι ρυθμιστής των κανόνων του οικονομικού γίγνεσθαι, εγγυητής της οικονομίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η Ελλάδα ίσως περισσότερο από άλλα κράτη χρειάζεται μία ώθηση. Και επειδή το φορολογικό σύστημα είναι πλέον το μοναδικό εργαλείο άσκησης οικονομικής πολιτικής απαραίτητη θεωρώ ότι θα ήταν μία ευρύτερη φορολογική εναρμόνιση, καθώς η χώρα μας δεν βρίσκεται σε θέση να επιβιώσει στον έντονο φορολογικό ανταγωνισμό που υφίσταται στις μέρες μας.

Για να δούμε όμως, τι προσπάθειες έχουν ήδη γίνει ως σήμερα όσον αφορά την φορολογική εναρμόνισή της.

10.ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η συνθήκη προσχώρησης της χώρας μας στην κοινότητα, που υπεγράφη το 1978 στην Αθήνα και άρχισε να ισχύει από την 1/1/1981, προβλέπει την υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου στο φορολογικό τομέα. Γεγονός που σήμαινε ουσιαστικά τα εξής τρία πράγματα. Πρώτον, την κατάργηση κάθε μορφής προστασίας από τους υφιστάμενους έμμεσους φόρους. Δεύτερον, την εισαγωγή του φόρου προστιθέμενης αξίας. Και τρίτον, την εναρμόνιση της φορολογίας των τσιγάρων. Η κατάργηση της προστασίας που παρείχε το φορολογικό σύστημα προβλεπόταν να γίνει σταδιακά σε πέντε χρόνια, η εισαγωγή του φόρου προστιθέμενης αξίας προβλεπόταν να γίνει το 1984, ενώ η εναρμόνιση της φορολογίας των τσιγάρων έπρεπε να γίνει αμέσως μετά την ένταξη.

10.1.ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η ελληνική οικονομία όμως την περίοδο εκείνη αντιμετώπιζε πολλά προβλήματα όπως αυτά στο ισοζύγιο πληρωμών καθώς και ισχυρές πληθωριστικές πιέσεις. Έτσι το οικονομικό επιτελείο της χώρας μας αναγκάστηκε να ζητήσει μεταξύ άλλων την αναβολή της κατάργησης

της προστασίας που παρείχε το σύστημα έμμεσων φόρων και της εισαγωγής του φόρου προστιθέμενης αξίας. Το 1984 υπολογίσθηκε η συνολική προστασία που παρείχε το σύστημα έμμεσων φόρων στην εγχώρια παραγωγή τόσο μέσω των υψηλότερων συντελεστών που εφαρμόζονταν σε ορισμένες περιπτώσεις στην εισαγωγή, όσο και μέσω πλασματικών προσαυξήσεων της βάσης των φόρων στην εισαγωγή. Τα τελευταία ενσωματώθηκαν σε ένα ειδικό δασμολόγιο που είναι γνωστό και ως ρυθμιστικός φόρος. Το δασμολόγιο αυτό μειώθηκε σταδιακά μέσα σε μία πενταετία και καταργήθηκε οριστικά την πρώτη Ιανουαρίου 1989.

Σύμφωνα με έρευνες που έγιναν στο παραπάνω δασμολόγιο και στους συντελεστές του, η προστασία που παρεχόταν στην περίπτωση ορισμένων βιομηχανικών κυρίως προϊόντων ήταν τεράστια και σε πολλές περιπτώσεις ξεπερνούσε το 100% της τιμής τους. Η μέση επιβάρυνση της συνολικής αξίας των εισαγωγών χωρίς καύσιμα ανερχόταν σε 7,5% περίπου, ποσοστό ίσο με το 70% της μέσης επιβάρυνσης της δασμολογητέας αξίας των εισαγωγών από τους δασμούς το 1961, πριν δηλαδή γίνει οποιαδήποτε μείωση δασμών στα πλαίσια της Συμφωνίας των Αθηνών.

Ακόμη μεγαλύτερη ήταν η μέση προστασία των εισαγωγών βιομηχανικών προϊόντων, των οποίων η μέση επιβάρυνση από το ρυθμιστικό φόρο ανερχόταν σε 9% περίπου και αποτελούσε το 80% της μέσης επιβάρυνσης των προϊόντων αυτών από τους δασμούς του 1961. Με άλλα λόγια το φορολογικό σύστημα της Ελλάδος είχε εγκαθιδρύσει ένα πρόσθετο δασμολόγιο στις εισαγωγές. Η κατάργηση της προστασίας αυτής ήταν ασφαλώς ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που επηρέασαν αυξητικά τις εισαγωγές μας στο δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του '80²⁶ και μετέπειτα.

10.2.ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

Όσον αφορά τον φόρο προστιθέμενης αξίας, η Κοινότητα ενέκρινε δύο αναβολές, μία διετή και μία ετήσια για την εισαγωγή του. Τελικά ο φόρος αυτός εισήχθη στην χώρα μας την πρώτη Ιανουαρίου 1987. Ο νέος φόρος αντικατέστησε έναν παλιότερο, αυτόν του κύκλου εργασιών, το γνωστό σε όλους μας χαρτόσημο, καθώς και κάποιους άλλους έμμεσους φόρους μικρής σημασίας από άποψη εσόδων. Ο φόρος προστιθέμενης αξίας εισήχθη με βάση τις γενικές αρχές της 6^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας που

²⁶ Γεωργακόπουλος Θ.Α. και Πάσχος Π.Γ., (1998), "Εισαγωγή στην Φορολογία", Εκδόσεις Ευγ. Μπένου.

αφορούσε τη βάση του, τις απαλλαγές και εξαιρέσεις, τον τρόπο υπολογισμού και άλλα.

Οι συντελεστές που υιοθετήθηκαν αρχικά ήταν τρεις. Ένας χαμηλός της τάξεως του 8% που προοριζόταν για τα τρόφιμα, πολλές πρώτες ύλες και ορισμένα άλλα είδη πρώτης ανάγκης. Ένας υψηλός συντελεστής της τάξεως του 36% που προοριζόταν για κάποια είδη πολυτελείας και ένας κανονικός συντελεστής της τάξεως του 18% για όλα τα υπόλοιπα είδη. Οι συντελεστές αυτοί είχαν καθοριστεί σε τέτοια επίπεδα έτσι ώστε να αποφέρουν τα ίδια έσοδα με τους προηγούμενους φόρους. Όπως φάνηκε με τον καιρό η απόδοση του νέου φόρου υπήρξε ελαφρώς υψηλότερη από αυτήν που αναμενόταν.

Με την υιοθέτηση του ΦΠΑ στη χώρα μας επηρεάστηκαν αυξητικά οι τιμές καταναλωτή. Μελέτες δείχνουν ότι η αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή ήταν της τάξης του 5%, ενώ οι τιμές ορισμένων προϊόντων πολυτελείας με συντελεστή 36% αυξήθηκαν πολύ περισσότερο, ενώ οι τιμές άλλων προϊόντων αυξήθηκαν πολύ λιγότερο και ορισμένων μειώθηκαν. Η αναδιάρθρωση αυτή των σχετικών τιμών καταναλωτή επηρέασε επίσης τη διάρθρωση της καταναλωτικής δαπάνης, αλλά οι επιδράσεις αυτές δεν ήταν σημαντικές.

Ομοίως, σχετικά περιορισμένες ήταν οι επιδράσεις του νέου φόρου στο εμπορικό ισοζύγιο, καθώς επίσης και οι επιδράσεις του στη συνολική ενεργό ζήτηση και προσφορά και επομένως στο εθνικό εισόδημα και στην απασχόληση. Εξάλλου, ο ΦΠΑ βελτίωσε ελαφρά την κατανομή των φορολογικών βαρών και την διανομή του εισοδήματος, επειδή ο νέος φόρος είναι λιγότερο αντίστροφα προοδευτικός από τους φόρους που αντικατέστησε. Από την άλλη μεριά βέβαια, ο ΦΠΑ δεν φαίνεται ότι βοήθησε σημαντικά στον περιορισμό της φοροδιαφυγής, η οποία εξακολουθεί να είναι πολύ μεγάλη και στο φόρο αυτό, εξαιτίας της αδυναμίας του συστήματός μας να ελέγξει αποτελεσματικά τις κινήσεις των φορολογουμένων.

Μετά τις οδηγίες της κοινότητας για περαιτέρω εναρμόνιση του ΦΠΑ στο πλαίσιο της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, η χώρα μας προσάρμοσε το ΦΠΑ προς τις νέες κοινοτικές διατάξεις. Δηλαδή κατήργησε τον υψηλό συντελεστή του 36% και φορολόγησε τα προϊόντα που υπάγονταν σε αυτόν με τον κανονικό συντελεστή του 18%. Ταυτόχρονα μετέφερε προϊόντα από τον χαμηλό συντελεστή στον κανονικό και αντίστροφα από τον κανονικό στον χαμηλό. Τέλος υιοθέτησε τις νέες διατάξεις για τη φορολογία των ενδοκοινοτικών συναλλαγών και τα ειδικά συστήματα για τη φορολογία των αυτοκινήτων και των πωλήσεων από απόσταση. Οι μεταβολές αυτές επηρέασαν την διάρθρωση των τιμών, αλλά δεν είχαν σημαντικές επιπτώσεις στο γενικό δείκτη τιμών καταναλωτή ούτε στην οικονομία γενικότερα.

10.3. ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΤΣΙΓΑΡΩΝ

Τέλος σχετικά με την εναρμόνιση της φορολογίας των τσιγάρων που η χώρα μας είχε αναλάβει να πραγματοποιήσει, υιοθέτησε έγκαιρα το πρώτο στάδιο της εναρμόνισης της φορολογίας αυτής. Το πρώτο στάδιο αφορούσε την εισαγωγή στο σύστημα αναλογικού φόρου που εφάρμοζε πριν την ένταξη, ενός πάγιου στοιχείου που κάλυπτε το 5% της συνολικής φορολογικής επιβάρυνσης των τσιγάρων. Συνεχώς βέβαια αυξάνει τους συντελεστές ορισμένων από τους ειδικούς φόρους δαπάνης τόσο για την άντληση εσόδων όσο και για να εναρμονίσει τις επιβαρύνσεις των φόρων αυτών με τις αντίστοιχες των υπολοίπων κρατών-μελών.

Τα τσιγάρα και γενικά ο καπνός, ευτυχώς ή δυστυχώς, είναι ένα αγαθό που γνώρισε ραγδαία ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες. Όλο και περισσότεροι μούνται στην αναζήτησή του και δημιουργούν έτσι μία νέα ανάγκη, αυτή του καπνίσματος. Για το λόγο αυτό, εξαιτίας της μεγάλης ζήτησής του, γίνεται πολύ θέμα γύρω από αυτό και τον τρόπο φορολόγησής του. Ακριβώς για αυτό θα ασχοληθούμε εκτενέστερα με την αγορά αυτή και την φορολογική εναρμόνισή της. Ας ξεκινήσουμε με την επικρατούσα κατάσταση όπως μας την παρουσιάζει ο κύριος Ανάς Φρις.

Ο Ανάς Φρις²⁷, πρόεδρος της δανικής καπνοβιομηχανίας House of Prince σε συνέντευξή του υποστηρίζει ότι υπάρχει σκληρός ανταγωνισμός στην ευρωπαϊκή αγορά τσιγάρων που θα συνεχίσει να εντείνεται. Η δε αγορά τσιγάρων, η οποία είναι σταθερή σε συνολικό επίπεδο, παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις από χώρα σε χώρα, ανάλογα με τη μεταβολή της φορολογίας. Στην ίδια συνέντευξη ισχυρίζεται ότι, στην έντονα ανταγωνιστική αγορά των προϊόντων καπνού παίζουν καθοριστικό ρόλο ο ειδικός φόρος κατανάλωσης και η αντικαπνιστική εκστρατεία.

Γενικά στην Ευρώπη σαν σύνολο έχουμε μία μείωση της κατανάλωσης καπνού κατά περίπου 1% τον χρόνο. Πρόκειται για μία πολύ σταθερή αγορά κατά την άποψη του κ. Φρις, ο οποίος πιστεύει ότι θα δούμε μια μικρή μείωση της κατανάλωσης τσιγάρων στο μέλλον στην Ευρώπη. Πάρα ταύτα, παρουσιάζονται μεγάλες αυξομειώσεις της κατανάλωσης στις επιμέρους ευρωπαϊκές χώρες. Για παράδειγμα, η δανική αγορά αυξήθηκε κατά περίπου 10% πέρυσι, ενώ η γερμανική υποχώρησε κατά 17% και η γαλλική κατά 25%. Ποια όμως είναι η αιτία; Οι αλλαγές στη φορολογία που ελάφρυνε στην πρώτη και αυξήθηκε στις δύο άλλες.

²⁷ Φρις Ανάς, (Δεκέμβριος 2004), “Οξύτερος ο ανταγωνισμός στις τιμές των τσιγάρων”.

Πριν, πολλοί Δανοί καταναλωτές αγόραζαν τα τσιγάρα τους από τη Γερμανία, επειδή ήταν φτηνότερα.

Το παραπάνω φαινόμενο είναι μια γενική κατάσταση, τουλάχιστον για όσους μένουν κοντά σε σύνορα. Σύμφωνα με έρευνες οι Γερμανοί αγοράζουν από την Πολωνία, οι Πολωνοί από την Ουκρανία, οι Γάλλοι από την Ισπανία, κάνοντας σύντομα ταξίδια για να προμηθευτούν κούτες με τσιγάρα. Είναι εντυπωσιακό, αλλά αυτές οι διασυνοριακές αγορές από τους καταναλωτές μπορεί να καταλήξουν σε τόσο μεγάλες αλλαγές στις πωλήσεις σε εθνικό επίπεδο, χωρίς να έχει αλλάξει ο αριθμός των τσιγάρων που τελικά καπνίστηκαν στη χώρα.

Τι γίνεται όμως με την φορολογική εναρμόνιση των τσιγάρων; Παρά την Ευρωπαϊκή Ένωση και την ενιαία αγορά, έχουμε πολύ διαφορετικές τιμές και φορολογία στα τσιγάρα. Ποιες λοιπόν είναι οι προοπτικές για εναρμόνιση της φορολογίας των τσιγάρων στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Ο κ. Φρις στην συνέντευξή του δίνει την σαφέστερη απάντηση: «...δεν θα μπορέσουν να συμφωνήσουν σε αυτό το θέμα...», και εξηγεί γιατί είναι έτσι τα πράγματα, «...αν ρωτήσεις τους Γάλλους, θα ήθελαν πολύ την εναρμόνιση της φορολογίας στο τσιγάρο, αλλά φυσικά στο γαλλικό επίπεδο, που σημαίνει ότι θα ήταν εντελώς αδύνατο για τους Πολωνούς να καπνίζουν. Επειδή σημαίνει ότι θα έπρεπε να ανέβουν οι τιμές στην Πολωνία δέκα φορές, ή έξι φορές τουλάχιστον».

Ειδικότερα στην ελληνική αγορά, αυτήν την περίοδο επικρατεί πόλεμος τιμών μεταξύ των καπνοβιομηχανιών, κάτι που βεβαίως έχει συμβεί και αλλού. Ωστόσο υπάρχει μια ιδιαιτερότητα στη διάρθρωση της ειδικής φορολογίας κατανάλωσης τσιγάρων που «υποστηρίζει έναν τέτοιο πόλεμο», παρατηρεί ο κ. Φρις. Στην Ελλάδα η φορολογία μπαίνει πάνω στην αξία και όχι στο περιεχόμενο του πακέτου, που σημαίνει ότι οι διαφορές στην τιμή γίνονται ακόμη εντονότερες μετά τη φορολογία. «Ο ανταγωνισμός έχει ενταθεί και νομίζω ότι θα δούμε ακόμη περισσότερο ανταγωνισμό στο μέλλον και στις τιμές» εκτιμά ο πρόεδρος της Prince.

Γίνεται λοιπόν αμέσως κατανοητό ότι μία εναρμόνιση των τιμών των συντελεστών στην φορολογία του καπνού είναι ένα δυσεπίλυτο θέμα και όπως ήταν επόμενο, θα επιφέρει σφοδρή σύγκρουση συμφερόντων ως προς την επιλογή του άριστου επιπέδου φορολογικής βάσης. Αν όμως και όταν επιτευχθεί αυτή η εναρμόνιση σε ικανοποιητικό βαθμό, τότε οι χώρες δεν θα χάνουν τους καταναλωτές τους, οι οποίοι δεν θα χρειάζεται πια να προμηθευτούν τα τσιγάρα τους από άλλες χώρες.

10.4.ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Στην προσπάθεια για φορολογική εναρμόνιση που καταβάλλει η Ελλάδα συμπεριλαμβάνεται και το πολύ πρόσφατο μέτρο που αφορά την μείωση των φόρων στα ακίνητα και στις επιχειρήσεις. Πιο συγκεκριμένα, η ολομέλεια της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής αφού ολοκλήρωσε την συζήτηση για το θέμα «Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων, Φορολογικοί έλεγχοι και άλλες διατάξεις» στη συνεδρίαση της 22ας Νοεμβρίου 2004, διατύπωσε την υπ' αριθ. 119 Γνώμη της²⁸.

Στο άρθρο 3 αναφέρει ότι μειώνεται ο συντελεστής προσδιορισμού των καθαρών κερδών των εταιριών ανάλογα με την νομική τους μορφή ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες και αστικού δικαίου από 25% σε 20%, και κοινοπραξίες από 35% σε 25%, όπως επίσης μειώνεται σταδιακά και σε συνάρτηση με την νομική μορφή και ο συντελεστής φορολόγησης των καθαρών τους κερδών. Περιορίζεται η έκπτωση στις περιπτώσεις εφάπαξ καταβολής του οφειλόμενου φόρου στο 1.5% από 2.5%.

Ο κ. Αλογοσκούφης²⁹ σχετικά με τα σχέδια της κυβέρνησης για τη φορολογία φυσικών και νομικών προσώπων αναφέρει ότι το υπό διαμόρφωση νομοσχέδιο θα προβλέπει από τώρα το τι θα ισχύσει για τα έτη 2005, 2006 και 2007. Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για μία μείωση της φορολογίας στις ΑΕ και ΕΠΕ από το 35% στο 25%, αλλά η κυβέρνηση προσανατολίζεται στο να προχωρήσει σταδιακά, μειώνοντας το ποσοστό στο 32% το 2005, στο 29% το 2006 και στο 25% το 2007. Αντίστοιχα βήματα μείωσης από 25% σε 20% θα γίνουν σε βάθος τριετίας για τις προσωπικές εταιρίες. Συγκεκριμένα, ο συντελεστής φορολόγησης των κερδών θα μειωθεί από 25% σε 24% για τη διαχειριστική περίοδο 2005, σε 22% για το 2006 και 20% για το 2007. Και δικαιολογεί την σταδιακή και όχι απότομη μείωση των φορολογικών συντελεστών βάσει των μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων της χώρας μας.

Στο άρθρο 8 του ίδιου νομοσχεδίου περιλαμβάνονται ρυθμίσεις με τις οποίες απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος τα εισοδήματα από αμοιβαία κεφάλαια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα κέρδη των αμοιβαίων κεφαλαίων που είναι εγκατεστημένα σε κράτη ΕΟΧ/ΕΖΕΣ και τροποποιείται ο συντελεστής φορολόγησης των εισοδημάτων από τόκους καταθέσεων και πράξεις REPOS σε 10%, αντί του 15% και 7%, αντίστοιχα.

²⁸ Γνώμες της Ο.Κ.Ε., (Δεκέμβριος 2004), Γνώμη 119:“Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, φορολογικοί έλεγχοι και άλλες διατάξεις”.

²⁹ Αλογοσκούφης Γ., (2004), “Φόροι για ακίνητα, επιχειρήσεις”.

Παράλληλα, το φορολογικό νομοσχέδιο προβλέπει μικρές ελαφρύνσεις σε μισθωτούς και συνταξιούχους οι οποίες θα γίνουν αισθητές ιδίως στα χαμηλά εισοδήματα. Η αύξηση του αφορολογήτου ορίου στα 11.000 ευρώ (από 10.000 που ήταν προηγουμένως) είναι μία ανάσα 150 ευρώ ετησίως για τους μισθοσυντήρητους, όπως επίσης και η αύξηση από 15% σε 20% στις εκπτώσεις φόρου από τόκους στεγαστικών δανείων, δίδακτρα, ενοίκια και ιατρικές δαπάνες.

Στην συνέχεια του νομοσχεδίου στο κεφάλαιο 3, όπου και γίνεται μία γενική αξιολόγηση της κατάστασης, διαφαίνεται η μεγάλη σημασία αυτού του νομοσχεδίου. Σε αυτήν την αξιολόγηση η Ο.Κ.Ε. κατ' αρχήν, και έπ' ευκαιρία του συγκεκριμένου νομοσχεδίου τονίζει ότι «...ο δημόσιος διάλογος για το φορολογικό μας σύστημα θα πρέπει να λάβει υπ' όψιν του τις γενικότερες εξελίξεις γύρω από τα φορολογικά ζητήματα που λαμβάνουν χώρα στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κι αυτό, όχι μόνο για να υπάρχει καλύτερη προσαρμογή της χώρας μας και της εθνικής της οικονομίας στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον αλλά και γιατί είναι ορατή η προοπτική μιας αργής μεν, αλλά σταθερής πορείας προς τη σύγκληση των φορολογικών συστημάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο».

«Η Πολιτεία και οι παραγωγικές τάξεις θα πρέπει να συζητήσουν έγκαιρα γύρω από αυτές τις διαγραφόμενες εξελίξεις ώστε α) να είναι ουσιαστικός και εποικοδομητικός ο ρόλος της χώρας μας στις σχετικές συζητήσεις και τις διεργασίες που θα γίνουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και β) να υπάρξει η απαραίτητη προετοιμασία σε θεσμικό και επιχειρηματικό επίπεδο.»

Τα παραπάνω άρθρα αποτελούν ένα μικρό, αλλά συγχρόνως σημαντικότερο ίσως μέρος μιας ευρύτερης φορολογικής μεταρρύθμισης. Αυτά είναι τροποποιήσεις της ελληνικής κυβερνήσεως που σκοπό έχουν να καταστήσουν την ελληνική οικονομία περισσότερο ανταγωνιστική στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και εδώ ταιριάζει η λαϊκή μας παροιμία «κάλιο αργά παρά ποτέ». Διότι η Ελλάδα οφείλε και ακόμη μέχρι στιγμής οφείλει και έχει την υποχρέωση να ακολουθήσει πολιτικές παρόμοιες σε εύνοια με άλλες ευρωπαϊκές, έτσι ώστε να δώσει μία ώθηση στους καταναλωτές της και για να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη τους απέναντι της. Με αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα θα προσελκύσει νέες επενδύσεις, θα αυξήσει τα έσοδα της και θα γνωρίσει μεγάλη οικονομική ανάπτυξη.

11.ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η χώρα μας βρίσκεται σε μία σχετικά μέτρια θέση απέναντι στα υπόλοιπα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σημαντικότερο ίσως μειονέκτημά της είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης από το επενδυτικό κοινό. Καθώς και οι τεράστιες σε χρηματικά ποσά υποχρεώσεις που κληροδότησε με το πέρασμα των χρόνων. Τα παραπάνω βέβαια, είναι πολύ πιθανό, να έχουν και μία σχέση εξάρτησης μεταξύ τους. Το ένα πρόβλημα μπορεί να προκαλεί το άλλο, ή να υπάρχει και αμφίδρομη σχέση. Τι μπορεί όμως να κάνει το κυβερνητικό επιτελείο της Ελλάδος ώστε να μεταβάλει την κατάσταση αυτή;

Ίσως θα έπρεπε και στη χώρα μας να ισχύουν οι χαμηλοί φορολογικοί συντελεστές που υφίστανται σε άλλες χώρες. Αν μπορούσε ο υπουργός οικονομικών να μειώσει λίγο περισσότερο κάποιους φόρους όπως αυτούς στην φορολογία κεφαλαίου αλλά και της εργασίας τότε θα είχαμε θετικά αποτελέσματα. Πιστεύω πως κατά αυτόν τον τρόπο, ανάμεσα σε άλλα, θα μειωνόταν και το ποσοστό της παραοικονομίας. Τα φυσικά και νομικά πρόσωπα δεν θα ένιωθαν τόσο βαρύ το πλήγμα της φορολογίας και δεν θα φοροδιέφευγαν σε τέτοιο βαθμό.

Οι περισσότεροι Έλληνες νιώθουν αδικημένοι από το καθεστώς της χώρας και ελπίζουν να ζούσαν σε κάποια άλλη ανεπτυγμένη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μη μπορώντας όμως να προβούν όλοι σε μία τέτοια ενέργεια μετανάστευσης, αφήνοντας πίσω τους δικούς τους ανθρώπους, αναγκάζονται να υπομένουν τα ελληνικά δεδομένα. Γεγονός που ουδενός εξαιρουμένου, οδηγεί σε παράνομες πράξεις με πρώτη την φοροδιαφυγή, η οποία πλέον θεωρείται ως απαραίτητη σε κάθε κάτοικο της χώρας για την επιβίωση του.

Εξίσου σημαντική συνέπεια από ένα τέτοιο μέτρο είναι η αύξηση των εσόδων του ελληνικού κράτους. Αρχικά ίσως φαίνεται ότι ο προϋπολογισμός θα μειωθεί, όμως, όπως εξηγήσαμε και στην ανάλυση μας παραπάνω, η μείωση της φορολογίας θα έχει ως βραχυχρόνια συνέπεια την αύξηση των επενδύσεων τόσο από το εσωτερικό της χώρας όσο και από το εξωτερικό. Το τελευταίο, δηλαδή οι ξένες επενδύσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την χώρα αφού αυτές μεταφράζονται σε μεγάλο όγκο χρηματικών μονάδων. Έτσι πιστεύω ότι η Ελλάδα κατά πρώτον, θα αυξήσει τα έσοδα της και κατά δεύτερον, αναβαθμίζοντας τις προσφερόμενες υπηρεσίες της, οι οποίες και χρηματοδοτούνται από την φορολογία, θα αποκαταστήσει την εικόνα της.

Ίσως στην περίπτωση της Ελλάδας όπου ο κρατικός τομέας αδυνατεί σε πολλά σημεία απαραίτητη θα ήταν η ενδυνάμωση του ιδιωτικού, ο οποίος και αναπτύσσεται ταχύτερα και περισσότερο αποδοτικά. Έπ' αυτού βέβαια η ελληνική κυβέρνηση μπορεί αποκλειστικά και μόνο να

προβεί σε λίγες και συγκεκριμένες ενέργειες. Τέτοιες είναι η παραχώρηση ή η πώληση κάποιων δημοσίων υπηρεσιών και κρατικών επιχειρήσεων σε ιδιώτες για την καλύτερη λειτουργία τους. Έτσι θα αυξήσει και τα έσοδα της η κυβέρνηση, άρα θα μειώσει και το δημόσιο χρέος της.

Άλλο μέτρο που οφείλει να ακολουθήσει η ελληνική κυβέρνηση είναι να δώσει μία νέα ώθηση για επενδύσεις. Εφόσον ήδη υπάρχουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση διάφορα προγράμματα για την επιχειρηματική ανάπτυξη³⁰ που δίνουν ικανοποιητικές επιδοτήσεις για την ευόδωση ενός σχεδίου, δε μένει παρά να τα εκμεταλλευτεί στο έπακρο. Τα προγράμματα αυτά επιβραβεύουν την καινοτόμα πρωτοβουλία και δίνουν ανεξάντλητα κίνητρα για επενδύσεις.

Το μόνο που έχει να κάνει σε αυτόν τον τομέα η κυβέρνηση είναι απλά να ενημερώσει επαρκώς τις διάφορες δημόσιες υπηρεσίες της, ώστε οι τελευταίες να είναι σε θέση να μεταβιβάσουν σε φυσικά και νομικά πρόσωπα την ύπαρξη και λειτουργία αυτών των προγραμμάτων. Κυρίως στην επαρχία αποτελεί αναγκαιότητα αυτή η δραστηριότητα. Κατά αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθούν νέες επιχειρήσεις άρα και νέες θέσεις εργασίας.

Άμεση συνέπεια αυτών είναι η μείωση της ανεργίας, γεγονός ιδιαίτερα ενθαρρυντικό εφόσον αυτά τα προγράμματα σε μεγάλο ποσοστό αφορούν ανέργους, νέους επιχειρηματίες, γυναίκες και παιδιά. Κατά αυτόν τον τρόπο θα μειωθεί η ανεργία των γυναικών και των παιδιών που μαστίζει όπως είδαμε τη χώρα μας. Στη συνέχεια θα αυξηθούν και τα έσοδα του κράτους ώστε κοινωνία και οικονομία να δει μία ουσιαστική ανέλιξη.

Οι περιφερειακές οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες είναι ένα άλλο έντονο πρόβλημα στη σύγχρονη Ελλάδα το οποίο και αποτελεί εμπόδιο στην πορεία για την ανάπτυξη της. Η κυβέρνηση της χώρας πρέπει να επιλύσει τις μεγάλες διαφορές ανάμεσα στον λαό της, διαφορετικά το πλήγμα θα είναι μεγάλο. Δεν είναι δίκαιο ένας αγρότης συνταξιούχος να παίρνει ως σύνταξη περίπου 190 ευρώ το μήνα, ή ένας οικοδόμος να εξαντλεί σχεδόν το ημερομίσθιο του για τα απαραίτητα ένσημα των εργατών του. Δεν υπάρχει σύνδεση μεταξύ της παραγωγικότητας και της αμοιβής. Ούτε και ο κατώτατος μισθός των περίπου 500 ευρώ είναι αρκετός για την συντήρηση ενός ατόμου ιδιαίτερα αν αυτό επιθυμεί να κάνει και οικογένεια. Σε αυτήν την περίπτωση βέβαια προβλέπεται κάποια αύξηση αλλά εκ νέου είναι μηδαμινή. Η επιβίωση κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι εξαιρετικά επίπονη, ειδικά όταν υπάρχουν και οικογένειες προς συντήρηση.

³⁰ Πρόκειται για προγράμματα όπως “Γυναικεία Επιχειρηματικότητα”, “Νεανική Επιχειρηματικότητα” κ.α. στα οποία λαμβάνει κανείς μέρος υπό ορισμένες προϋποθέσεις και σκοπό έχουν την δημιουργία νέων επιχειρηματικών δράσεων.

Συνεπώς μία αύξηση των κατώτατων μισθών και των συντάξεων κρίνεται αναγκαία.³¹

Αυτά είναι λίγα ενδεικτικά μέτρα από αυτά που μπορεί η ελληνική κυβέρνηση να ακολουθήσει ώστε να γνωρίσει οικονομική ανάπτυξη. Δεν είναι λίγες οι φορές άλλωστε που αυτά ή παρόμοια μέτρα έχουν κατά καιρούς υιοθετηθεί. Το ζήτημα όμως είναι, όχι μόνο, το κυβερνητικό επιτελείο να προτείνει τροπολογίες, αλλά να μετατρέπονται αυτές και σε νομοσχέδια. Καθώς επίσης, αυτό να προχωρά με γοργότερους ρυθμούς και να μην περιμένει να εμφανιστεί πρώτα η δυσχερής κατάσταση και μετέπειτα να επέμβει, αλλά να προλαμβάνει τις καταστάσεις, γιατί άλλωστε η πρόληψη είναι η καλύτερη θεραπεία. Με αυτό το σκεπτικό της πρόληψης, οι οικονομικές μονάδες δεν θα βρισκόντουσαν προ απροόπτου και θα ήταν δυνατό να επιβιώσουν στον σκληρό φορολογικό ανταγωνισμό πιο αποτελεσματικά.

Κάνοντας μία σύνοψη των παραπάνω και μιλώντας πιο γενικά, αλλά συγχρόνως και περιεκτικά, θα μπορούσαμε να πούμε το εξής. Η κυβέρνηση οφείλει να κινηθεί με ζήλο, αν μπορούμε να το αποκαλέσουμε έτσι, και χωρίς καμία καθυστέρηση, προς δύο κατευθύνσεις. Πρώτον, πρέπει να στραφεί ουσιαστικά πλέον, προς τον περιορισμό των δημοσίων ελλειμμάτων μέσω ίσως της δραστηκής μείωσης των κρατικών (πρωτογενών) δαπανών, της επιτάχυνσης των ιδιωτικοποιήσεων, της πληρέστερης αξιοποίησης των κοινοτικών πόρων και της ορθολογικότερης οργάνωσης και λειτουργίας της κρατικής μηχανής.

Και κατά δεύτερον, πρέπει να δημιουργήσει εκείνες τις ιδανικές ευνοϊκές συνθήκες για τη μαζική προσέλκυση των ξένων επενδυτών και την ενθάρρυνση και ενίσχυση, με όλα τα διαθέσιμα μέσα (φορολογικά, πιστωτικά, διοικητικά και άλλα), κάθε καινοτόμου και εξωστρεφούς πρωτοβουλίας των ιδιωτικών μας επιχειρήσεων που ως στόχο θα έχουν τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη διεύρυνση της παραγωγής και συνάμα θα συμβάλουν στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Τα παραπάνω θα πετύχει η Ελλάδα ακολουθώντας μία νέα πορεία, με νέες πολιτικές και με καινούρια νοοτροπία. Πρωτίστως, πρέπει να διορθώσει τις ατέλειες της αγοράς. Διότι σε μια εποχή που ο ανταγωνισμός σε διεθνές επίπεδο, μέρα με τη μέρα γίνεται όλο και πιο οξύς, δεν υπάρχουν πια περιθώρια για λανθασμένες κινήσεις. Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τις μορφές μονοπωλιακών καταστάσεων που αποτελούν εμπόδιο στην ανάπτυξη, ή αντίστοιχα την διατήρηση στη ζωή κρατικοδίαιτων επιχειρήσεων και μηχανισμών διαπλοκής που νοθεύουν τον υγιή ανταγωνισμό και αντιστρατεύονται κάθε προσπάθεια εκσυγχρονισμού.

³¹ Αν και η κυβέρνηση πρόβλεψε πάλι ένα τέτοιο μέτρο, μένει να δούμε αν και πότε θα εφαρμοστεί.

Επιπροσθέτως, δεν έχει καμία απολύτως σκοπιμότητα η δια βίου συνέχιση της λειτουργίας ενός εκπαιδευτικού συστήματος χωρίς καμία σχεδόν επαφή με την παραγωγική διαδικασία. Καθώς επίσης και μιας γραφειοκρατικής δημόσιας διοίκησης αρνητικής σε κάθε απόπειρα αξιοκρατικής στελέχωσης. Και τέλος, δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια για ένα ισοπεδωτικό σύστημα αμοιβών που δεν προνοεί για τη σύνδεση της παραγωγικότητας και του μισθού του εργαζόμενου.

Σε αυτό το σημείο, κρίνω απαραίτητη μία συνοπτική παρουσίαση κάποιων προτάσεων πολύ σημαντικών κατά την γνώμη μου, από το εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ)³². Το ΕΒΕΑ έχει διατυπώσει δέσμη μέτρων για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος με έμφαση σε τρία κυρίως σημεία, τη μείωση των συντελεστών, τον εκσυγχρονισμό του συστήματος ελέγχων και την απλούστευση των φορολογικών διατάξεων. Αναλυτικότερα οι βασικές προτάσεις του ΕΒΕΑ είναι οι ακόλουθες.

Πρώτον, οι κανόνες της φορολογικής νομοθεσίας πρέπει να είναι σταθεροί για διάστημα τουλάχιστον 5 ετών ώστε να μην αιφνιδιάζονται οι φορολογούμενοι από αλλαγές που μπορεί να ανατρέπουν επιχειρηματικές αποφάσεις.

Δεύτερον, είναι αναγκαία η μείωση των φορολογικών συντελεστών για όλες τις επιχειρήσεις, με έμφαση στη φορολογία για τα αδιανέμητα κέρδη και η μείωση της φορολογίας να συνδυασθεί με κίνητρα για επενδύσεις.

Τρίτον, να αντιμετωπισθεί με σοβαρότητα και σε βάθος χρόνου το θέμα της μείωσης της προκαταβολής του φόρου εισοδήματος αλλά και η σταδιακή κατάργηση των φόρων υπέρ τρίτων.

Τέταρτον, να αποκατασταθεί η αξιοπιστία των φορολογικών υπηρεσιών και να σταματήσουν να χρησιμοποιούνται οι φορολογικοί έλεγχοι ως μέσο εκφοβισμού της επιχειρηματικής δράσης.

Πέμπτον, επιβάλλεται η κωδικοποίηση του ΦΠΑ και η έκδοση ατομικών λύσεων να παίρνει τη μορφή γενικής διαταγής ώστε να μην παρουσιάζονται στρεβλώσεις στην αγορά.

Έκτον, είναι απαραίτητη η θέσπιση ενός νέου Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων με σαφείς διατάξεις.

Έβδομον, να βελτιωθεί το σημερινό σύστημα αποσβέσεων ώστε να μην παρουσιάζονται προβλήματα στην εφαρμογή του.

Όγδοο, να εκλογικευτούν οι φορολογικές κυρώσεις με βάση την αρχή της αναλογικότητας και να καταργηθεί σταδιακά ο θεσμός του συμβιβασμού ή εναλλακτικά να γίνεται μέσω Επιτροπών Εμπειρογνομόνων στις οποίες το Δημόσιο δεν θα έχει την πλειοψηφία των μελών τους.

³² Φουντουκάκος Δρακούλης, (2004), “Δέσμη προτάσεων του ΕΒΕΑ για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος”.

Ένατο, να μην βεβαιώνονται ταυτόχρονα φόροι περισσότερων των 2 ετών και να μειωθεί στο 10% η προβεβαίωση φόρου στις περιπτώσεις προσφυγής στα διοικητικά δικαστήρια.

Τέλος, να εκλογικευτούν οι επιβαρύνσεις των επιχειρήσεων από φόρους τρίτων υπέρ του Δημοσίου ή των Δήμων και να τεθεί υπό έλεγχο το παραεμπόριο που δημιουργεί συνθήκες φορολογικών ανισοτήτων.

12.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Υπό το καθεστώς, αν μπορούμε να το αποκαλέσουμε έτσι, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέσα στους κόλπους της ενότητάς της, ο φορολογικός ανταγωνισμός αποτελεί μία έννοια με εξαιρετικά μεγάλη σημασία. Είναι πρωτίστως αυτός που επηρεάζει κάθε κίνηση, οικονομικής πάντα φύσεως, των οικονομικών μονάδων, είτε πρόκειται για καταναλωτές, είτε για επενδυτές, είτε ακόμη για τους ίδιους τους χαρακτες της οικονομικής πολιτικής. Εξουσία και απλός λαός τον λαμβάνει υπόψη για να προχωρήσει στην τελική απόφασή του.

Από την πλευρά της πρώτης, μιας και αυτή έχασε πολλά από τα προνόμιά της - περιορισμένη δημοσιονομική πολιτική και καθόλου άσκηση νομισματικής - έχει τώρα στην διάθεση της το φορολογικό σύστημα για να ικανοποιήσει τους σκοπούς της και να καλύψει τα έξοδα της. Έτσι το οικονομικό επιτελείο κάθε χώρας, μάχεται στον αγώνα του ανταγωνισμού με τα άλλα επιτελεία, με κύριο ίσως και μοναδικό όπλο το ύψος των φορολογικών συντελεστών. Αν επιλέξει ένα υψηλό επίπεδο θα χάσει μέρος των εσόδων του, αφού αυτά θα διαρρεύσουν στο εξωτερικό. Αν επιλέξει ένα χαμηλότερο επίπεδο, τότε θα προσελκύσει ξένες επενδύσεις και ίσως το αποτέλεσμα της μείωσης των εσόδων της από την μείωση των φόρων να ισοσκελιστεί από την αύξηση των επενδύσεων.

Άλλωστε κάθε κυβέρνηση προτιμά να μετακυλύει το μεγαλύτερο δυνατό μέρος του φορολογικού βάρους σε ξένους, μειώνοντας έτσι το φορολογικό βάρος των κατοίκων της χώρας της. Βέβαια εδώ κρύβονται και πολλά άλλα συμφέροντα πολιτικού κυρίως περιεχομένου. Πολλές κυβερνήσεις προσβλέπουν στην επανεκλογή τους και για αυτό φέρονται «ιδανικά» στους κατοίκους τους, εφόσον αυτοί μόνο αποτελούν τους ψηφοφόρους τους και όχι και οι ξένοι.

Από την αντίπερα όχθη τα άτομα, που δρώντας ως ορθολογικοί και με κύριο στόχο την μεγιστοποίηση των κερδών τους, επιλέγουν ελεύθερα, μέσω της διεύρυνσης των αγορών, την καλύτερη για αυτούς τοποθεσία επένδυσης. Δηλαδή χώρες με την χαμηλότερη φορολογία θα

προσελκύσουν περισσότερους επενδυτές. Ακόμη και η καθημερινή κατανάλωση αποκτάει περισσότερη αξία λόγω της ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου και γενικά της τεχνολογίας. Κατά αυτόν τον τρόπο αυξάνονται και οι επιλογές των καταναλωτών γεγονός που ευνοεί την ευημερία τους.

Μία όμως ανταγωνιστική χώρα με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές φαινομενικά θα έχει και φτωχή παροχή δημοσίων αγαθών, γεγονός που στρέφεται εναντίον των φτωχών εισοδηματικών στρωμάτων. Θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε λοιπόν ότι η συνολική ευημερία μειώνεται. Σε αυτό το θέμα όμως, όπως και σε πολλά άλλα οικονομικής υφής ζητήματα, οι απόψεις δίστανται, καθώς είναι πολλοί αυτοί που υποστηρίζουν ότι οι καταναλωτές ίσως να προτιμούν τα ιδιωτικά αγαθά από τα δημόσια και συνεπώς να μην επηρεάζεται η ευημερία τους. Και πράγματι ο ιδιωτικός τομέας είναι πολύ ανεπτυγμένος στις μέρες μας και αποτελεί πρώτη προτίμηση των καταναλωτών. Φυσικά είναι πολύ πιθανό εξ' αρχής, οι χαμηλότεροι φορολογικοί συντελεστές να μην οδηγήσουν απαραίτητα στον περιορισμό των δημοσίων αγαθών.

Αναλύοντας τις επιδράσεις του φορολογικού ανταγωνισμού ανακαλύψαμε όχι πάντα με έκπληξη, ότι τα αποτελέσματα που αυτός έχει στις οικονομίες είναι διαφορούμενα και εξαρτώνται σημαντικά από τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε ιδιαίτερη οικονομία, σε στενή πάντα σχέση και συνάρτηση με τις οικονομίες των υπόλοιπων χωρών είτε αυτές ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είτε όχι. Η αιτία εντοπίζεται στα διαφορετικά συμφέροντα και τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές ανάγκες που έχουν έκαστες να καλύψουν. Για αυτό και μία φορολογική εναρμόνιση όσο και αποδοτική να είναι δεν είναι πάντα και από όλους επιθυμητή.

Ωστόσο η εναρμόνιση δεν χρειάζεται να έχει ως στόχο την καθιέρωση ομοιόμορφων φορολογικών συντελεστών, αλλά την εξάλειψη των στρεβλώσεων στην ενιαία αγορά, την ανάπτυξη φορολογικών δομών ευνοϊκών για την απασχόληση και την αποφυγή απώλειας φορολογικών εσόδων. Γιατί όλα τα κράτη έχουν παρόμοια προβλήματα ιδίως αυτό της διαφυγής κεφαλαίου με προορισμό τους διάφορους φορολογικούς «παραδείσους». Επίσης, τον ανταγωνισμό για τη προσέλκυση επενδύσεων σε βάρος της εργασίας. Για να περιοριστεί ο επιζήμιος φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ κρατών-μελών τα τελευταία πρέπει να συντονιστούν και να πάρουν συλλογικά μέτρα κατά του διεθνή ανταγωνισμού και της κερδοσκοπίας ώστε να δώσουν μία νέα ώθηση για οικονομική μεγέθυνση.

Κλείνοντας όσον αφορά την θέση της Ελλάδας, το κυβερνητικό επιτελείο της πρέπει να δώσει μεγάλη μάχη στον άνισο αγώνα. Κυρίως διότι αυτή έχει μεγάλο δημόσιο χρέος να ξεπληρώσει και λόγω αυτού δεν προσελκύει ικανοποιητικό βαθμό ξένων επενδύσεων. Σε συνδυασμό

μάλιστα με την μεγάλη γραφειοκρατία και τα φορολογικά αντικίνητρα που προσφέρει, υστερεί στον φορολογικό ανταγωνισμό και τελικά απωθεί τους επενδυτές. Ίσως περισσότερο για την Ελλάδα από κάθε άλλη χώρα είναι απαραίτητος ένας συντονισμός της φορολογικής πολιτικής, που θα την οδηγήσει στην ανάπτυξη. Παρόλα αυτά δεν μπορούμε να μένουμε στην θεωρία, ούτε να προσμένουμε σε θαύματα, αλλά να προχωράμε σε πράξεις. Το μόνο που μπορούμε να ελπίζουμε είναι η επιτυχία των Ολυμπιακών Αγώνων το καλοκαίρι του 2004 να σταθεί η απαρχή μιας αναθέρμανσης της αξιοπιστίας και της εμπιστοσύνης απέναντι στο πρόσωπο της κυβερνήσεως, έτσι ώστε να αφυπνίσει το ενδιαφέρον των επενδυτών εγχώριων και ξένων, για περαιτέρω προσφορά στην χώρα μας.

-ΤΕΛΟΣ-

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bacchetta Ph. and Caminal R., (1992), "Optimal seignorage and financial liberalization", *Journal of International Money and Finance*, Τόμος 11,σελ.518-538
- Bacchetta Ph. and Espinoza M.Paz, (1995), "Information sharing and tax competition among governments", *Journal of International Economics*, Τόμος 39,σελ.103-121
- Beck J.H., (1983), "Tax competition, uniform assessment and the benefit principle", *Journal of Urban Economics*, Τόμος 13,σελ.127-146
- Benson B.L., (1999), "To Arbitrate or To Litigate: That Is the Question", *European Journal of Law And Economics*, Τόμος 8,σελ.91-151
- Chamley C.P., (1986), "Optimal taxation of capital income in general equilibrium with infinite lives", *Econometrica*, Τόμος 54, σελ.607-622
- Ghosh A.R., (1991), "Strategic aspects of public finance in a world with high capital mobility", *Journal of International Economics*, Τόμος 30,σελ.229-247
- Giovannini A., (1989), "National tax systems versus the European capital market", *Economic Policy*, Τόμος 9,σελ.346-374
- Halkos E. George and Kyriazis C. Nickolas, "Is tax competition harmful? A theoretic approach in the EU framework" (forthcoming).
- Judd K.L., (1985), "Redistributive Taxation in a Simple Perfect Foresight Model", *Journal of Public Economics*, Τόμος 28,σελ.59-83
- Lucas R.E., (1990), "Supply-Side Economics: An Analytical Review", *Oxford Economic Papers*, Τόμος 42,σελ.3-42
- McLure C.E., (1986) "Tax competition: Is What's Good for the Private Goose also Good for the Public Gander?", *National Tax Journal*, Τόμος 39, σελ.341-8
- Nichell S., (1998) "Unemployment: Questions and Some Answers", *Economic Journal*, Τόμος 108, σελ.802-816
- Persson T. and Tabellini G., (1992), "The politics of 1992: Fiscal Policy and European Integration", *Review of Economic Studies*, Τόμος 59,σελ.689-701
- Radaelli C., (1999), "Harmfull tax competition in the EU: Policy Narratives and Advocacy Coalitions", *Journal of Common Market Studies*, Τόμος 37, No 4,σελ.661-82
- Sorensen P.B., (1997), "Public Finance Solutions to the European Unemployment Problem?", *Economic Policy*, Τόμος 3, σελ.223-64
- Sun J.M. and Pelkmans J., (1995), "Regulatory Competition in the Single Market", *Journal of Common Market Studies*, Τόμος 33, No.1,σελ.67-89
- Wildasin D.E., (1988), "Nash equilibria in models of fiscal competition", *Journal of Public Economics*, Τόμος 35,σελ.229-240
- Wilson J., (1986), "A theory of inter-regional tax competition", *Journal of Urban Economics*, Τόμος 18,σελ.296-315
- Zodrow G.R. and Mieszkowski P.M., (1986), "Pigou, property taxation and the underprovision of local public goods", *Journal of Urban Economics*, Τόμος .19,σελ.356-370
- Αλογοσκούφης Γ., (2004), "Φόροι για ακίνητα, επιχειρήσεις"
- Αλογοσκούφης Γ., (Δεκέμβριος 2004), "Σημαντική κάμψη επενδύσεων".
- Αλογοσκούφης Γ., (Νοέμβριος 2004), "Ίκανοποίηση στην κυβέρνηση", *Εφημερίδα ΕΞΠΡΕΣ*.

- Γεωργακόπουλος Θ.Α. και Πάσχος Π.Γ., (1998), “Εισαγωγή στην Φορολογία”, Εκδόσεις Ευγ. Μπένου, Κεφ.16, σελ.313-340
- Γνώμες της Ο.Κ.Ε., (Δεκέμβριος 2004), Γνώμη 119:“Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, φορολογικοί έλεγχοι και άλλες διατάξεις” Δραγασάκης Ιωάννης, “Φορολογικό σύστημα και εργαζόμενοι”.
- Εφημερίδα Καθημερινή, Σεπτέμβριος 2004, “Έρευνα από ΔΝΤ και Eurostat για τα δημοσιονομικά”.
- Κορρές Γ.Μ. και Χιόνης Δ.Π., (2003), “Ελληνική Οικονομία”, Εκδόσεις Αθ.Σταμούλη, Κεφ.9, σελ.339-393
- Κοσμά Κ., (Φλεβάρης 2004), “Χρήμα-Ευρωστατιστική για τους Έλληνες”, Εφημερίδα Έθνος.
- Κυριαζής Ν., “Φορολογικός ανταγωνισμός και Ελλάδα”
- Μούσης Ν., (2001), “Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική”, Εκδόσεις Παπαζήση, Κεφ.13,σελ.273-293
- Ταλιαδούρος Σπ.Αθ., (1999) “Για μια Ελλάδα οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής στο νέο ευρωπαϊκό περιβάλλον”.
- Φουντουκάκος Δρακούλης, (2004), “Δέσμη προτάσεων του ΕΒΕΑ για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος”.
- Φρις Ανάς, (Δεκέμβριος 2004), “Οξύτερος ο ανταγωνισμός στις τιμές των τσιγάρων”.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000074699